

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Marie Dušková

PRAHA 2012

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra pedagogiky

**LETNÍ TÁBORY POŘÁDANÉ ŠKOLNÍ DRUŽINOU,
PROJEKT, REALIZACE A ZKUŠENOSTI.**

**SUMMER CAMPS ORGANIZED BY SCHOOL CLUB
PROJECT, REALIZATION AND EXPERIENCES.**

Bakalářská práce

MARIE DUŠKOVÁ

**Vychovatelství
Kombinované studium**

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Veverka

PRAHA 2012

Zde bude vložena přihláška k BP

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „*Letní tábory pořádané školní družinou, projekt, realizace, zkušenosti*“ vypracovala samostatně pod vedením Mgr. Jiřího Veverky.

V práci jsem použila informační zdroje uvedené v seznamu.

V Praze dne 30. 3. 2012

.....
vlastnoruční podpis

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucímu bakalářské práce Mgr. Jiřímu Veverkovi za jeho čas a odbornou konzultaci k problematice letních táborů. Děkuji též vedoucí vychovatelce ZŠ Lobkovicovo nám. 22, Praha 3 paní Martině Baladové za podporu a umožnění použití materiálů k praktické části bakalářské práce.

Anotace v českém jazyce

Práce se zabývá letními tábory pro děti. Popisuje letní tábory z pohledu pořadatele, typu, přínosů pro účastníky, dalších aspektů a uvádí i vlastní přípravu tábora nebo obdobných akcí. V úvodu charakterizuje volný čas, a podrobně také volnočasové organizace, které letní tábory (jako specifickou formu trávení volného času v létě) pořádají. Tradice prvních organizací na našem území je přibližně 100 let. Letní tábory mohou mít řadu forem a zaměření, od kterých se odvíjí jejich přínosy pro zúčastněné strany. Manažerské aktivity při přípravě tábora jsou v práci rozdělené přehledně do jednotlivých fází (přípravné činnosti, realizační fáze, vyhodnocení). Na příkladu tábora pořádaného školní družinou je ilustrována méně obvyklá možnost, kdy se pořadatelem stává instituce, kterou děti celý rok každodenně navštěvují.

Klíčová slova

Letní tábor, volný čas, celotáborová hra, táborová legislativa, organizace volného času, management letního tábora, tábor pořádaný školní družinou

Annotation in English

The work deals with summer camps for children. Summer camps are described from the perspective of the organizers, the type of benefits for participants and other aspects. Camps and similar events preparations are described.

In the first part brief history of understanding free time in the past is provided, including the organizations that have organized summer camps as a specific form of spending free time in summer in the past and those dealing with it recently. The tradition of the first organizations on our territory dates back approximately 100 years. Summer camps can take many forms and orientations, which influence the benefits for stakeholders.

In the second part, management activities in preparation of a camp are clearly divided into separate phases (preparatory activities, the implementation phase, evaluation).

The third part of the work describes a less common version of a camp organized by school club, the organizer of which represents the institution attended by children, every day throughout the year.

Keywords in English

Summer camp, free time activities, camp's game, camp's laws, free time organizations, summer camp management, school club summer camp

Souhlasím s půjčováním diplomové práce v rámci knihovních služeb.

OBSAH

1. Kapitola Letní tábory jako součást volnočasových aktivit dětí a mládeže.....	11
1.1 Definice volného času a obsah pojmu.....	11
1.2 Vývoj volnočasových aktivit – volný čas v historii	15
1.3 Organizace volného času.....	19
1.3.1 YMCA	19
1.3.2 Sokol – Česká obec sokolská (ČOS)	21
1.3.3 Skaut/junák	24
1.3.4 Fenomén Jaroslav Foglar (Jestřáb).....	26
1.3.5 Tramping.....	28
1.3.6 Pionýrská organizace SSM (PO SSM), ČSM.....	29
1.4 Současná podoba táborů a jejich přínosy	34
1.4.1 Členění táborů.....	34
1.4.2 Přínosy letních táborů	36
2. Kapitola Legislativní úprava pořádání letních táborů, limity jejího praktického využití, zajištění kvality	38
2.1 Povinnosti táborových pracovníků.....	47
2.1.1 Vztah pracovník - pořadatel.....	50
2.2 Limity právních předpisů v praxi, jiné zajištění kvality	51
3. Kapitola Příprava, řízení letního tábora, výchovné a vzdělávací kompetence na letním dětském táboře	58
3.1 Příprava, řízení letního tábora	58
3.2 Výchovné a vzdělávací kompetence letního tábora	62
4. Kapitola letní tábor Pořádaný školní družinou ZŠ náměstí Jiřího z Lobkovic 22, Praha 3	66
4.1 Charakter tábora ŠD ZŠ Lobkovicovo	66
4.2 Přípravná fáze.....	67
4.3 Příprava celotáborové hry	70
4.4 Schůzka rodičů	72
4.5 Dokumenty dospělého doprovodu	73

4.6	Realizační fáze – vlastní tábor	74
4.6.1	Příprava 2. 7. 2011	76
4.6.2	Příprava 3. 7. 2011	77
4.6.3	Příprava 4. 7. 2011	79
4.6.4	Příprava 5. 7. 2011	81
4.6.5	Příprava 6. 7. 2011	82
4.6.6	Příprava 7. 7. 2011	84
4.6.7	Příprava 8. 7. 2011	85
4.6.8	Příprava 9. 7. 2011	86
4.7	Závěrečné činnosti a vyhodnocení akce.....	87
4.7.1	SWOT analýza letního tábora.....	87
4.7.2	Použití SWOT analýzy pro stanovení strategie	89
4.7.3	Klíčové kompetence rozvíjené na LT příklady z praxe.....	91
4.7.4	Evaluaace letního tábora.....	92
5.	Závěr.....	94
6.	Seznam použité literatury a dalších zdrojů.....	95
7.	Seznam zkratk.....	98
8.	Přílohy	99
8.1	Příloha č. 1: podmínky pro podávání a použití některých potravin a přípravu pokrmů.....	100
8.2	Příloha č. 2: náplň kurzu první pomoci pro zdravotníka zotavovacích akcí a škol v přírodě.....	102
8.3	Příloha č. 3: vzor posudku o zdravotní způsobilosti dítěte k účasti na zotavovací akci a škole v přírodě	103
8.4	Příloha č. 4: minimální rozsah vybavení lékárničky pro zotavovací akce pro děti a pro školy v přírodě	104
8.5	Příloha č. 5: Hlavní kontrolní seznam.....	106
8.6	Příloha č. 6: Závazná přihláška, zdravotní dotazník a bezinfekčnost ...	108
8.7	Příloha č. 7: Diplomy	111

ÚVOD

Téma bakalářské práce bylo zvoleno na základě pedagogické praxe v oblasti volného času dětí. Problematika volného času a zejména pohled na volný čas v průběhu prázdnin je ústředním tématem práce. Rostoucí nároky v zaměstnání a socio-ekonomický trend aktivních (zaměstnaných nebo mimo rodinu se realizujících) prarodičů vedou k vyšší poptávce organizovaných aktivit pro děti, zejména během letních prázdnin. Pořádání letních táborů poskytuje velmi výraznou pomoc a zároveň vede děti k aktivnímu odpočinku, organizaci volného času, získání praktických zkušeností, navázání nových vztahů, podporuje vztah k přírodě.

Pohled na pořádání letních táborů se v průběhu času měnil. Pořádáním táborů se zabývala a zabývá celá řada organizací - podporované státem, různé nadace, i soukromé organizace. Politická situace vždy ovlivňovala organizaci volného času. Cíle a metody se v průběhu let více či méně měnily, ale základní myšlenky zůstaly aktuální do současnosti. Za velmi podstatné se jeví udržet tradici pořádání letních táborů, při nejlepší možné kvalitě.

V první kapitole je popsán vlastní pojem volnočasových aktivit, a přehledně popsána historie volnočasových organizací na našem území. Obsah druhé kapitoly vyplynul ze zkušeností při pořádání letních táborů – jejím cílem je především podat informace o platné legislativě. V kapitole jsou rovněž nastíněny limity právních předpisů v jejich praktické aplikaci, především ve vztahu ke kvalitě poskytovaných služeb.

Třetí kapitola může pomoci při pořádání letních táborů přehledem jednotlivých úkolů a kroků, které je třeba při přípravě akce provést.

Jedná se o doporučený, v praxi osvědčený postup – konkrétní podobu lze přizpůsobit každé organizaci „na míru“. Uvedený postup, shodně jako projekt v závěrečné kapitole, může být určitou inspirací.

Závěrečná část je věnována praktické zkušenosti z pořádaného tábora v létě 2011, který organizovala školní družina ZŠ Lobkovicovo nám. 22 v Praze 3. Jedná se o popis akce od jejího počátku (přípravná fáze) až k jeho vyhodnocení. V projektu jsou uvedeny také jednotlivé plány programu.

V práci byly použity metody studia a analýzy dokumentů a práce s odbornou literaturou. V hojné míře jsou použity také vlastní zkušenosti – poznatky z praxe, a rozhovory s pracovníky, kteří se problematikou zabývají. Hlavním cílem bakalářské práce je vytvořit materiál, který bude nápomocný lidem z praxe, kteří již LT pořádají, případně se v budoucnu s touto činností chystají začít.

Motto: *„Nejkrásnější na světě nejsou věci, ale chvíle, okamžiky, vteřiny.“* [Karel Čapek]

1. KAPITOLA

LETNÍ TÁBORY JAKO SOUČÁST VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT DĚTÍ A MLÁDEŽE

Tato kapitola se zabývá volným časem – nejprve jeho definicemi a způsobem, jakým lze na volný čas nahlížet. Nastiňuje proměny trávení a chápání volného času v průběhu historie, a přibližuje stručně významné osobnosti, které se věnovaly návrhům a realizaci volnočasových aktivit. Popisuje základní a známé organizace, které na našem území působily v posledních 100 letech, a stručně charakterizuje také nejslavnější osobnost českého skautingu – Jaroslava Foglara. Závěrečná část je věnována popisu současného stavu volnočasových organizací a aktivit pro děti.

1.1 Definice volného času a obsah pojmu

Volný čas je spjat s lidstvem od jeho počátku. Vnímání a trávení volného času má individuální charakter. Velký význam na způsob trávení volného času má rodina, která je prvním místem, kde se jedinec s volným časem setkává. Rodina může být vzorem pozitivním i negativním, dominantním i subsidiárním. Rodiče mohou dětem způsob trávení volného času nabízet, často nejúčinnější je osobní příklad, vždy ale záleží na síle motivace dítěte. Silná motivace (v negativním i pozitivním smyslu) může vzniknout i mimo rodinu, ve škole, sportu, nebo v jiné sociální skupině. Pozitivní zájmy je vhodné podporovat, stejně jako jejich trvalost – ta může být určitou zárukou, že si jedinec udrží zájmy

do vysokého věku (což je z mnoha důvodů žádoucí), případně se naučí aktivity vyhledávat a aktivně se do nich zapojovat.

Role školy a pedagogů v uvedeném systému je zřejmá – škola bývá po rodině zpravidla první institucí, kde je možno dítě z pohledu zájmů nasměrovat vhodným směrem, osobnost dítěte se v tomto období začíná profilovat¹. Erudovaní pedagogové mohou být v tomto období cennými poradci, mohou rodině i dítěti vhodné aktivity doporučit.

Po roce 1989 došlo k rozšíření nabídky volnočasových aktivit, je umožněna existence různorodých organizací. Uvedený stav má své výhody i nevýhody – větší pestrost a snadný vstup podporují menší trvalost aktivit. Větší nabídka paradoxně nemusí znamenat větší angažovanost dětí – podle odhadů má v současnosti pravidelnou zájmovou aktivitu přibližně 30% dětí, ostatní vyrůstají tzv. na ulici [Veverka, 2011].

Definicí a pojetí volného času je více, např. Pávková a kol., 2008, str. 10: *„Volný čas je částí lidského života mimo čas pracovní (návštěva školy a pracovní proces) a tzv. čas vázaný, který zahrnuje biofyziologické potřeby člověka (spánek, jídlo, osobní hygienu), chod rodiny, provoz domácnosti, péči o děti, dojíždění za prací a další nutné mimopracovní povinnosti. Volný čas je dobou, kterou má po splnění těchto potřeb a povinností člověk k dispozici pro činnosti sebeurčující a sebevytvářející.“*

Filipová [1966, s. 29] chápe volný čas takto: *„Volný čas, to je čas, který může člověk využít bezprostředně pro sebe, čas, ve kterém patří*

¹ Kroužky ve školkách navštěvují děti většinou dle nabídky konkrétního zařízení, nebo svého přání (které nezohledňuje např. nadání apod.), mnohdy také pod vlivem kamarádů atd.

maximálně sobě, v němž může dělat – více než kdykoli jindy – to, co jej baví a co mu přináší potěšení, zábavu a odpočinek.“

Definice Hofbauera [2004, s. 13]: „...*kdy člověk nevykonává činnost pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život. Někdy se vymezuje jako čas, který zbývá po splnění pracovních i nepracovních povinností.*“

Dumazedier [Janiš, 2009] zavedl termín tzv. **polovolný čas**. Pod tímto termínem zařazujeme činnosti člověka, které dělá napůl ze záliby a napůl z povinnosti (např. práce na zahrádce).

Na volnočasové aktivity lze **nahlížet z různých pohledů**. Pávková [2008] rozlišuje **5 pohledů na volný čas**:

- 1) Ekonomický
- 2) Sociologický a sociálně – psychologický
- 3) Politický
- 4) Zdravotně – hygienický
- 5) Pedagogicko – psychologický

- **Ekonomický:** za volný čas, resp. jeho trávení je celosvětově vynakládáno velmi mnoho finančních prostředků, platíme za různé adrenalinové zážitky, cestování, sporty, sběratelství a jiná hobby. V oblastech volného času podniká mnoho subjektů – je to důležitá součást světové ekonomiky. Zároveň pro nás volný čas představuje komoditu - jeho cena je určena tím, co bychom získali, kdybychom ho využili např. na nějakou jinou ekonomickou aktivitu (tzv. náklady obětované příležitosti), a pochopitelně i zde platí, že čím méně máme volného času, tím více si ho vážíme a naopak.

- **Sociologický a sociálně – psychologický:** zde musíme zdůraznit vliv rodiny (a to pozitivní i negativní), který je určující, a ve většině případů se právě způsoby trávení volného času dědí – zpravidla je dítě přivedeno k nějaké zájmové aktivitě tak, že jej rodiče berou sebou, nejprve jako pasivního, posléze aktivního člena. Důležité je působení sociálních skupin (identifikace, prestiž, role ve skupině), prostředí, hromadných sdělovacích prostředků (zejména televize a internetu). Internet a televize patří mezi pasivní, bohužel u dnešních dětí stále více oblíbené způsoby prožívání volného času.

- **Politický:** z politického pohledu na volný čas jsou podstatné zásahy státu, z těch přímých např. budování hřišť, cyklostezky, příspěvky institucím, které se věnují volnému času. Vše se děje v rámci podpory společensky žádoucích aktivit, v souladu s deklarovanými společenskými cíli. Do určité míry platí, že investice státu do volného času vedou k prevenci patologických jevů ve společnosti (drogy, kriminalita atd.). Primární prevence je pravděpodobně nejúčinnější a pro stát v konečném důsledku nejlevnější. Nepřímým zásahem je finanční politika, např. snížení daní, aby lidem zbývalo více peněz. Zde ovšem není zaručeno, kam lidé tyto peníze investují. Umět smysluplně trávit čas je dovednost, která se také velmi hodí v seniorském věku – přispívá k pocitu smysluplnosti života a pomáhá zpomalovat duševní i fyzické stárnutí.

- **Zdravotně – hygienický:** zde se dle autorky klade důraz na zdravý tělesný a duševní rozvoj. Je důležité vytváření správného režimu dne, kde se střídají povinnosti běžného dne, a aktivity volného času, což přispívá k duševní i fyzické zdatnosti. Ve většině případů jsou volnočasové aktivity prosté

negativního stresu, a zpravidla trávíme volný čas s lidmi, se kterými si dobře rozumíme. Prioritou posledních let je motivace dětí a mládeže k pohybovým aktivitám. Obézních dětí přibývá, fyzická zdatnost dětí v posledních letech klesá. Většina dětí se s pravidelným pohybem setkává pouze v rámci školní tělesné výchovy, delší procházky jsou většinou pouze na školách v přírodě, táborech. Mnohé sportovní organizace si bohužel vybírají jen ty nejtalentovanější děti, s vidinou výchovy ziskových profesionálních sportovců.

- **Pedagogicko - psychologický:** pracovník pracující s dětmi a mládeží musí znát věkové a individuální zvláštnosti. Ve volném čase je velmi důležitá motivace, zaujmout a získat děti je díky komerci a relativnímu materiálnímu nadbytku stále těžší. Příležitostí pro současné pedagogy může být naopak ubývající tendence dětem naslouchat a řešit s nimi jejich psychické a emocionální potřeby – to je to, co jim pedagog může nabídnout.

1.2 Vývoj volnočasových aktivit – volný čas v historii

Jak již bylo řečeno v úvodu kapitoly, volný čas je spjat s lidskou společností od počátku její existence. Během vývoje se měnily způsoby trávení i množství volného času, stále více lidí se volnočasovým aktivitám věnovalo cíleně. Pojetí volnočasových aktivit odpovídá konkrétní době, ale také společenské atmosféře. Ve **starověku** byl volný čas pouze pro svobodné občany, středověk ovládlo rychle se šířící **křesťanství** [Janiš, 2009]. Církev významným způsobem ovlivňovala běžný život, výchovu, volný čas. Zábava byla církví vnímána jako zahálka, neřest, pýcha, a zábava byla pouze ve svátek a v neděli: „*Svátky nebyly pouze odpočinkem, uvolněním a příjemným zastavením, i když*

v to vše v něm bylo obsaženo. Jeho význam byl mnohem hlubší. Jeho smyslem bylo zajistit rituálně přežití lidí v nejistém světě.“ [Pávková a kol., 2008, str. 10].

Některé církevní svátky mají své pevné místo i v dnešní době, staly se běžnou součástí roku ateistů, aniž by tito mnohdy skutečně rozuměli jejich původnímu významu. Vliv církve se u nás výrazněji snížil po druhé světové válce, a ani dnes nedosahuje úrovně okolních států, protože Češi tradičně patří k nejméně věřícím národům v Evropě. Dle statistik ČSÚ je v ČR věřících asi 3,3 miliónů (tj. o cca 500 tis. méně než v roce 1950).

Ve **středověku** byla předmětem zájmu především výchova dětí u dvorů – chlapci byli již od útlého věku trénováni v bojových dovednostech, jízdě na koni, dívky v ručních pracích. Hry a odpočinek chudých byly pochopitelně skromnější. Skauting si z této rytířské éry „přisvojil“ patrona sv. Jiří – jako symbol vítězství v boji dobra proti zlu [Nosek - Windy, 2006].

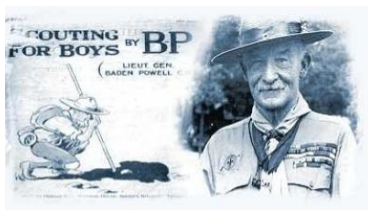
V období **renesance** přichází intenzivní zájem o člověka a jeho všestranný rozvoj, v duchu antických ideálů. Všestranný rozvoj byl podporován ušlechtilými aktivitami, volný čas byl prostorem pro osobní zlepšování. Zahálka byla v renesančním pojetí volného času jednoznačně negativní. Spisovatel, právník...etc. a také lékař **Francois Rabelais** obhajoval „návrat k přírodě, k ruční práci a tělesným cvičením“. Pozornost věnoval také kvalitě vzdělávání – důraz kladl na pochopení problému, odmítal učení se nazpaměť a bez praktického využití, podporoval názorné vysvětlení. Vložit hru, zábavu do vyučování poté prosazovali také Jan Ámos Komenský, Jean Jacques Rousseau a další myslitelé a pedagogové. Anglický filozof **John Locke** považoval výchovu za prostředek posilování organismu, je autorem populární

myšlenky „tabula rasa“. Locke se zabýval výchovou a volným časem, ovšem pouze chlapců z lepších rodin (výchova gentlemanů). Byl zastáncem individuálních vychovatelů. Určil 3 složky výchovy – tělesnou, mravní a rozumovou. Doporučoval umět nějaké řemeslo (jako doplněk duševní činnosti). Výchovou dívek se nezabýval vůbec. Populární osobností byl **Jean Jacques Rousseau**, francouzský filozof. Svými myšlenkami o návratu k přírodě a odmítání konzumní společnosti si získal mnoho následovatelů a ovlivnil mnoho pedagogů. „*Příroda učinila člověka šťastným a dobrým, ale společnost ho kazí a činí ubohým.*“ [Opařil, Staňková a kol., 1973, str. 43]. Je ovšem nutné poznamenat, že ve svém životě se podle historiků Rousseau choval zcela opačně (!), než hlásal, a je proto poměrně kontroverzní postavou. Další významnou osobností byl **J. B. Basedow**, 18. století, německý reformátor vzdělávání, který je chápán jako **předchůdce skautingu**. Věnoval se hlavně rozšíření tělesné výchovy, a je autorem tzv. dessavského pětiboje (šplh, skok, běh, nošení břemen, cvičení rovnováhy). Založil a vedl internátní školu Philanthropinum. Se svými svěřenci postavil v létě na dva měsíce stany a žili společně ve volné přírodě v Dessavě [Nosek - Windy, 2006; <http://wikipedia.cz>].

Významné **myšlenky a základy skautingu** byly ovšem formulovány až v **19. století**, a vycházely často z vlastní zkušenosti osobností. Většinou se jednalo o situaci, kdy se jedinec obtížně adaptoval na společenský vývoj (nebo vnímal jeho nedostatky), a východisko viděl především v návratu k přírodě (bylo patrné již u Rousseaua, Rabelaise a dalších). Typickým představitelem této zkušenosti byl americký filozof **David Henry Thoreau**, který si postavil srub a dva roky žil v přírodě. Posléze o tom napsal knihu „Walden, čili život v lesích“ [Nosek - Windy, 2006; <http://wikipedia.cz>].

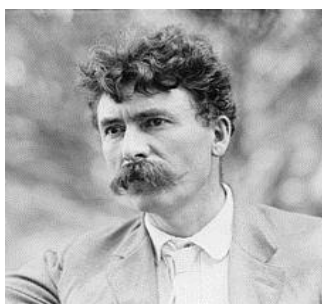
Současnou podobu skautingu ovšem nejvíce ovlivnily dvě osobnosti. Byli jimi **E. T. Seton**, a **Robert Stephenson Smyth Baden-Powell**.

Ernest Thompson Seton, (foto <http://wikipedia.cz>) ilustrátor, spisovatel, a zakladatel **woodcrafterského hnutí**. **Woodcraft** bývá překládán jako „lesní moudrost“, tj. schopnost vysoké míry soužití

s přírodou. Seton zasvětil woodcraftu celý život. Souběžně s rozvojem woodcraftu se rozvíjel skauting (v Anglii), v Německu např. Wandervogel. Skauting dle jeho propagátora a zakladatele **Roberta S. S. Baden-Powella** byl zpočátku Setonovi hodně blízkým.

Posléze ovšem nalézal odlišnosti a prvky, které mu na skautingu nevyhovovaly (především silná disciplinovanost, vycházející z toho, že R. Baden-Powell byl voják, a dále také menší důraz na vztah k přírodě), a snažil se v Americe prosazovat skauting svého pojetí².

Robert Stephenson Smyth Baden – Powell (foto <http://verejnost.skaut.cz>) byl anglický voják, který se věnoval dětem britských důstojníků. V roce **1907** zorganizoval tábor na ostrově Brownsea a to je dnes považováno za **počátek skautského hnutí**. Po absolvování tábora vydal knihu Scouting

For Boys, která se vzápětí stala světovým bestsellerem. Skauting se rychle rozšířil po Anglii, ale i do ostatních zemí světa a nakonec byla založena Světová skautská organizace. Rozdílnost pojetí Setona a Baden-

² Českým skautům je Setonovo pojetí bližší také díky „otci“ československého woodcrafterského hnutí“ Miloši Seifertovi. Tento učitel, přírodovědec a překladatel propagoval woodcraft v době, kdy se u nás konsolidoval skauting.

Powella ilustruje tento výrok E. T. Setona: „*Mým záměrem bylo dělat z nich (skautů) muže, Baden-Powellovým – vojáky*“ [<http://wikipedia.cz>].

Způsob trávení volného času ve 20. století lze popsat fungováním významných volnočasových organizací (YMCA, Skaut, Pionýr, Sokol...), kterým je věnována následující kapitola. **Pedagogika volného času** se jako vědní obor významněji rozvíjí až v druhé polovině 20. století, tak jako většina pedagogických věd. Důvodem je významný nárůst zaměstnanosti obou rodičů, a s tím spojená potřeba ovlivnit volný čas dětí a mládeže.

1.3 Organizace volného času

Hlavní náplní prvních zařízení volného času byl dohled nad dětmi, plnily převážně sociální funkci (dnes tuto funkci plní např. školní družiny, které se věnují dětem v době pracovních povinností rodičů) a cílem bylo předcházet nevhodné činnosti (krádeže, záškoláctví). Mezi první zařízení patřila **YMCA**, která se prosadila i v Československu, kde se jejím předsedou stal pedagog a filosof František Drtina. Mezi další významné organizace, které působí dodnes, patří Sokol, Junák, a Pionýr. Specifický charakter má tramping, hnutí inspirované „lesní moudrostí“, které má na našem území tradici i vliv, přesto po celou dobu odmítá jakoukoliv formu organizace.

1.3.1 YMCA

„YMCA - Křesťanské sdružení mladých lidí (Young Men's Christian Association) je nejstarší, největší a nejrozšířenější mládežnická organizace na světě. Usiluje o harmonický rozvoj člověka, jeho ducha, duše a těla (jak symbolizuje červený rovnostranný

trojúhelník, který má YMCA ve svém znaku). Je otevřena všem lidem bez rozdílu rasy, pohlaví, náboženského vyznání, sociálního postavení, fyzických i duševních schopností“. YMCA působí ve 124 zemích světa a má asi 45 milionů členů. V České republice má přes 4000 členů [http://www.ymca.cz/info-o-ymca/, datum citace 10. 10. 2011].

YMCA byla založena r. 1844 Georgem Williamsem v Anglii, jak prostředek křesťanské pomoci mladým lidem. I u nás fungovala nejprve jako křesťanské sdružení.

Od roku 1921 došlo s podporou T. G. Masaryka a dalších osobností k jejímu masovému rozšíření na našem území. V roce 1951 byla z politických důvodů její činnost zakázána, a přes neúspěšný pokus o obnovu v roce 1968 byla její činnost skutečně obnovena až v roce 1990.

YMCA v ČR je nízkoprahové necírkevní zařízení, cíleně pracující hlavně s dětmi a mládeží (kroužky, YMCA - skaut, tábory), a s matkami na mateřské/rodičovské dovolené, pro které provozuje mateřská centra.

Z pohledu táborů je zajímavá **desítky let trvající tradice pořádání letních táborů**, např. tzv. Masarykův tábor v Soběšíně na Sázavě. YMCA pořádá **školení pro hlavní vedoucí táborů** v rozsahu 27 hodin, **akreditované MŠMT ČR³**.

³ Osvědčení je vydáváno na dobu neurčitou. Podle rozhodnutí Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy ČR je povinen hlavní vedoucí každého tábora, který je podporován dotací MŠMT ČR, absolvovat „Školení hlavních vedoucích táborů“ u některé z organizací oprávněných toto školení poskytovat.

Obr. 1: Logo YMCA a YMCA – skaut.

Zdroj: <http://www.ymcats.cz/skauti.html>, citováno dne 10. 10. 2011

1.3.2 Sokol – Česká obec sokolská (ČOS)

Obr. 2: Znak Sokola, Miroslav Tyrš

Zdroj: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Sokol_\(spolek\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Sokol_(spolek)) , citováno dne 11. 10. 2011

Další z řady důležitých organizací je SOKOL. Původně vlastenecký spolek založený **Miroslavem Tyršem a Jindřichem Fügnerem** v roce 1862, podporoval národní cítění a propagoval

sportovní činnosti. Rychle se rozšířil na celé území naší republiky. Znakem spolku se stal sokol v letu, odtud pochází zkrácený název Sokol.

Prvním předsedou byl Jindřich Fügner, který činnost podporoval finančně a je také autorem oslovení „bratře“ a „sestro“. Autorem kroje je Josef Mánes je a Josef Barák pozdravu „NAZDAR“. Sokol je **čtvrté nejpočetnější občanské sdružení**. Má přibližně **190 000 členů**, kteří se věnují sportům, pohybovým aktivitám, sokolské všestrannosti a kulturní činnosti. Činnost Sokola byla čtyřikrát zakázána (války, totalitní režim), obnovena byla v roce 1990.

Činnost a poslání Sokola je podrobně vymezeno ve Stanovách české obce sokolské z r. 1990: *„Posláním ČOS (Česká obec sokolská) je zvyšovat tělesnou zdatnost svých členů a vychovávat je k čestnému jednání v životě soukromém i veřejném, k národnostní, rasové a náboženské snášenlivosti, k demokracii a humanismu, k osobní skromnosti a ukázněnosti, k lásce k rodné zemi a úctě k duchovnímu dědictví našeho národa. ČOS vychází při uskutečňování tohoto cíle z odkazu Miroslava Tyrše a Jindřicha Fügnera. Cílem činnosti České obce sokolské je přispívat ke zvyšování duchovní, kulturní a fyzické úrovně naší demokratické společnosti prostřednictvím tělesné výchovy a sportu, výchovy k mravnosti, společenské a kulturní činnosti“* [<http://www.sokol.cz/sokol/index.php?action=orgstanovy>, datum citace 10. 10. 2011].

V některých sportech, jako je basketbal, házená, gymnastika a atletika dosahují sokolští sportovci ligové, a mnohdy i reprezentační úrovně. Sokol přibírá i nové sporty, např. akrobatický rokenrol. Vyvrcholením sokolské činnosti je **všesokolský slet**, který se koná **jednou za šest let** [[http://cs.wikipedia.org/wiki/Sokol_\(spolek\)#Historie](http://cs.wikipedia.org/wiki/Sokol_(spolek)#Historie), datum citace 17. 10. 2011].

Sokol je **striktně organizován**, jednotlivé organizace (jednoty) jsou slučovány v rámci krajů do tzv. žup. Kromě znaku má sokol definovány **další prvky organizační kultury** – například kroj, ale také oslovení (bratře, sestro) a pozdrav (nazdar). Členství vyžaduje poměrně vysokou míru osobní disciplíny, což nemusí každému vyhovovat. Přínosem je **široký záběr činnosti organizace, a orientace na všechny věkové kategorie**. Sokol rovněž pořádá pobytové tábory pro členy.

1.3.3 Skaut/junák

Skaut (pod českým názvem Junák) **je největší organizací mládeže v ČR.** Na rozdíl od většiny skautských organizací ve světě však není z historických důvodů spojen s křesťanstvím. Označení „skaut“ pochází z anglického „scout“, což v překladu znamená *pozorovatel, zvěd, průzkumník*. Činnost probíhá v oddílech, které pracují celoročně. Oddíly se člení na družiny. **Junák každoročně pořádá velké množství dětských táborů.** [<http://cs.wikipedia.org>, datum citace 18. 10. 2011].

Za zakladatele českého skautingu je považován **Antonín Benjamin Svojsík**. V roce 1911 se v Anglii seznámil se skautingem (v Baden-Powellově pojetí) a navštívil tamní tábor. Myšlenka a provedení ho zaujaly natolik, že v roce 1912 zorganizoval první tábor u nás: 13. července 1912 se vypravil se třináctičlennou skupinou mladých junáků na tábor. Táborové vybavení vezli s sebou na dvoukoláku. Denně ušli 25 – 30 km. Popis celé táborové činnosti zaznamenal Svojsík v publikaci „Den v táboře junáků“. Velký důraz kladl na ranní cvičení, táborové stavby, orientaci podle mapy a hvězd, signalizaci, pozorování a stopování zvěře. Tábor se vydařil, a stal se tak **základem další**

táborové činnosti na našem území. Jak bylo uvedeno výše (kap. 1.2), český skauting byl při svém vzniku ovlivněn myšlenkami woodcraftu E. T. Setona (lesní moudrosti), a proto se jeho podoba od skautingu liší – především se jedná o větší důraz na soužití s přírodou a schopnosti „ohleduplně“ žít. [Nosek-Windy, 2006].

Obr. 3: A. B. Svojsík, 1876-1938, pedagog, zakladatel českého skautingu
Zdroj: internetová encyklopedie Wikipedia, dostupné na: <http://cs.wikipedia.org>;
datum citace 26. 9. 2011

Formování českého skautingu přerušila první světová válka. Po jejím skončení, **7. června 1919 byl založen Svaz junáků a skautů**, a náčelníkem byl zvolen A. B. Svojsík. Junák organizoval také vzdělávání a výcvik vedoucích (vůdců).

Skaut se stal **konkurencí Sokola**. Vznikla pochopitelná snaha tyto výchovné směry spojit v jeden - ke spojení však nedošlo. Sokol vlivem vzniku Junáka zaznamenal úbytek členů, což bylo impulsem pro přijetí některých výchovných prvků skautingu (táboření, zkoušky zdatnosti). [Zpracovala skupina činovníků z Brna a okolí, 2001].

V době druhé světové války byla činnost Junáka násilně ukončena, k obnově došlo v roce 1946. Postupně byla ale mimoškolní výchova sjednocována pod Svaz československé mládeže⁴, v roce 1948 tam byl začleněn i Junák. V roce 1950 byl Junák zakázán, k jeho obnovení došlo na krátkou dobu v roce 1968 (1970 opět zakázán), a k **plnému obnovení došlo až v roce 1990**.

V současné době dochází v rámci Junáka k reformám v oblastech cílů výchovy, nabídky skautingu, metod a nástrojů. Určujícím prvkem je osobnostní růst jednotlivce [http://cs.wikipedia.org, datum citace 18. 10. 2011]. Smyslem skautingu je **skrze rozvoj jednotlivce tvořit lepší svět** [http://verejnost.skaut.cz/skauting/o-skautingu/fakta-cisla, datum citace 18. 10. 2011].

⁴ Československý svaz mládeže (zkratka ČSM) byla jednotná mládežnická organizace v Československu řízená KSČ. Vznikla v roce 1949 sloučením existujících mládežnických organizací. V roce 1968 se rozpadla, později byla obnovena jako Socialistický svaz mládeže (SSM). [http://cs.wikipedia.org]

Junák má **propracovaný vzdělávací systém** a dospělí dobrovolníci mají povinnost absolvovat navíc **zdravotnický kurz**. V roce 2010 uspořádal Junák 124 vzdělávacích akcí. Vůdcovskou kvalifikaci nově získalo 329 dobrovolníků. **Každý rok pořádá Junák přibližně tisíc táborů**, kterých se zúčastní přes 23 000 dětí. O děti se stará na 5 000 dospělých dobrovolníků [http://verejnost.skaut.cz/skauting/o-skautingu/fakta-cisla, datum citace 18. 10. 2011].

Obr. 4: Symbol skautského hnutí – skautská lilie, pro české skauty se zobrazou psí hlavou (symbol obrany hranic) a aktuálně využívané logo. Zdroj: www.skaut.cz, datum citace 19. 10. 2011

1.3.4 Fenomén Jaroslav Foglar (Jestřáb)

Zatím nejvýraznější a nejznámější osobností českého skautingu byl **Jaroslav Foglar**. Jeho knihy a komiksy, které začaly vycházet ve třicátých letech, si získaly okamžitě své čtenáře mezi mládeží, ale mnohdy i mezi dospělými. Foglar ve svých dílech čerpá z vlastních táborových zkušeností, kde si vedl pečlivé kroniky. Celý svůj život věnoval dospívajícím chlapcům a vedl skautský oddíl. Již v 18 letech vedl svůj první tábor. Je autorem řady táborových her. Zdrojem a inspirací ke psaní mu byl skauting (popsal první Svojsíkův tábor), svět

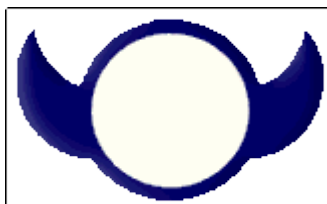
dospívajících chlapců a ideální mravní hodnoty. Za svůj život (1907-1999) napsal desítky knížek, s obdobnou tematikou. V roce 1938 založil časopis Mladý hlasatel, po válce pracoval pro časopis Junák a Vpřed, posléze pro časopis ABC. Jako spisovatel měl mnoho příznivců, protože jeho příběhy byly plné napětí a dobrodružství, což dětské a mladé čtenáře přitahovalo. Velkého úspěchu dosáhl v tvorbě komiksu **Rychlé šípy**, který výtečně ilustrovali Jan Fischer, posléze Marko Čermák. Pomocí příběhu chlapecké party Rychlých šípů popularizoval hlavolam zvaný „ježek v kleci“, který byl ovšem patentován již v roce 1896 v USA.

Osobnost Jaroslava Foglara byla do určité míry rozporuplná. Byl spolupracovníkem a posléze sledovanou osobou StB, příznivé na tom je, že se tím netajil. Diskuse se vedly také o jeho sexuální orientaci, z důvodu neskrývaného obdivu chlapců a mladých mužů. Jaroslav Foglar se nikdy neoženil, a také v jeho tvorbě chybí ženský prvek. Na jeho obhajobu je nutné podotknout, že ze strany chlapců, které desítky let vedl jako vedoucí oddílu, nebylo nikdy poukázáno na jeho nevhodné chování.

Posuzování jeho výchovných přínosů je složitější. K nejčastějším výtkám patří fakt, že si chlapce příliš idealizoval. Chlapci, kteří prošli jeho oddílem, také uvádí, že jeho metody a hry jsou účinné především na mladší hochy, starším a dospívajícím chlapcům chyběla možnost rovnocenné diskuse. Důvodem mohlo být i jeho nedostatečné vzdělání, kdy pro chlapce nebyl rovnocenným intelektuálním partnerem, a rozvinul tak možnosti práce s mládeží jen do určitého stupně. Autoritativní způsob vedení, který údajně praktikoval, pak neumožňoval přizvat k vedení a spolupráci někoho, kdo by přinášel nové nápady a metody – což bylo pro vývoj oddílové činnosti nepříznivé.

K pozitivním stránkám pak patří jeho desítky let trvající činnost s mládeží, a do jisté míry také udržování mužského vzoru, který v pedagogické činnosti (vzhledem k její převládající feminizaci) schází. Celý život dostával od čtenářů dopisy, na které osobně odpovídal. I přes výtky literárních kritiků patří k nejčtenějším autorům dětské literatury [Zapletal, 2007].

1.3.5 Tramping

Obr. 5: Symbol trampingu – bílý kruh s modrými rohy

Zdroj: http://www.stosady.sk/index.php?option=com_content&view=article&id=89&Itemid=73, datum citace 27. 10. 2011

Pojem „tramp“ pochází z angličtiny a v Americe se používal k označení tuláka, který se vyhýbá práci. Tramping je něco jako toulání nebo lidově vandrování. První trampové bývali lidé z chudších vrstev a nezaměstnaní, později se tramping popularizoval a rozšířil i do dalších společenských vrstev jako životní styl. U nás je pod pojmem **tramping označováno hnutí**, inspirované ligou lesní moudrosti, skautingem a americkým Divokým západem. Jedná se o společenský fenomén, ovlivněn výrazně urbanizací – s rozvojem měst a průmyslu měli mladí lidé tendenci hledat jiné způsoby života – romantiku, dobrodružství, nezištné přátelství v malých skupinách, život bez civilizace v přírodě.

Tramping je hnutí založené na přirozeném humanismu, vztahu a úctě k druhým lidem a přírodě, a hlavně **s úctou ke svobodě**. Je to životní názor, postoj, nekonzumně zaměřený životní styl. Trampský

pozdrav je AHOJ! (původně z anglického AHOE) [<http://trempeck.webnode.cz/>]. Svoboda se promítá také v tom, že **tramping je neorganizovaný**, představuje tak opak skautingu nebo Sokola – právě pro tu volnost se prvním českým skautům říkalo „divocí skauti“.

Trampové si v přírodě zakládají tzv. **osady** – jsou to malé soběstačné komunity, lze je chápat jako jednu z forem táboření. Nejprve objevovali okolí Prahy kolem Vltavy a Sázavy, **první skautská osada byla založena v roce 1918 na Vltavě** (dnes je v té oblasti štěchovická přehrada). Každá osada měla svůj název, šerifa, vlajku, po válce i domovenky na rukávech bund a košilí (označení, do jaké osady skaut patří).

Tramping výrazně ovlivnil také hudbu, díky trampingu se rozvíjely styly folku a country/western hudby. V putování přírodou nacházeli inspiraci fotografové a malíři. Ve společnosti se objevuje názor, že tramping je český fenomén: pravda je spíše taková, že český tramping má svá specifika. Obdobná hnutí najdeme i jinde ve světě [<http://cs.wikipedia.org/wiki/Tramping>].

1.3.6 Pionýrská organizace SSM (PO SSM), ČSM

Pionýr (z angl. pioneer) = průkopník, objevitel. Pionýrské organizace mají desítky let starou tradici, první takové organizace vznikly v SSSR (1919), kdy základy položila manželka V. I. Lenina Naděžda Krupská. Analyzovala ideové základy skautingu a domnívala se, že výchova nemůže mít vojenský charakter. Skauting zcela nezavrhovala, ale propagovala důležitost vytvořit jiné, komunistické cíle (odmítání třídních rozdílů, společné vlastnictví).

V Československu vznikaly organizace podobného typu již ve dvacátých letech - v roce 1920 vznikli např. Spartakovi skauti, vymezující se slovy: „*SP mají býti řádní komunisté, pracovníci a dělníci nikoliv romantikové, tuláci a ničitelé přírody.*“ [Opařil, Staňková a kol., 1973, str. 54]. Rozdíl jejich pojetí ve srovnání se skautingem byl patrný, **akcentován byl komunismus, jako pokrokový myšlenkový směr.**

Pionýrská organizace doznala výrazného rozvoje v Československu po převratu v roce **1948**, kdy se k moci dostala Komunistická strana Československa (KSČ). Jedním z cílů bylo ideologicky působit na mládež. O to se KSČ pokoušela nejprve prostřednictvím Junáka (to se ukázalo jako nevyhovující), poté byly mládežnické organizace sloučeny do **ČSM** (Československý svaz mládeže, 1949), a pro působení na mládež vytvořena jednotná organizace - Pionýrská organizace ČSM (PO ČSM). ČSM byl přímo řízený Komunistickou stranou, dohled nad aktivitami byl intenzivní. V roce 1968 došlo v rámci ČSM k reformám, podřízené postavení vůči KSČ bylo nahrazeno partnerským. Reformy ovšem trvaly jen krátce, v roce **1970** byl ČSM nahrazen **SSM** (Socialistický svaz mládeže), organizací s obdobným postavením jako původní ČSM, nezávislé organizace byly zlikvidovány. **SSM bylo chápáno jako předstupeň budoucího členství v KSČ.** Jednotnou organizací se stala Pionýrská organizace SSM, která sdružovala děti od 9 do 15 let. Od 15 let pak bylo „doporučováno“ vstoupit do SSM (cca do 26 let), posléze do KSČ. Předstupněm Pionýrské organizace byly Jiskry, kam děti vstupovaly v 6 letech, a cílem Jisker byla příprava na členství v Pionýru [[http://cs.wikipedia.org/wiki/Pion%C3%BDr_\(sdruC5%BEen%C3%AD](http://cs.wikipedia.org/wiki/Pion%C3%BDr_(sdruC5%BEen%C3%AD)))].

Celý systém byl velmi organizačně propracován, existovala základní, okresní a krajské pracoviště, které podléhala ústředí. Přes silnou

organizaci a propagandu komunistické ideologie se pod PO ČSM (posléze PO SSM) realizovaly (částečně ilegálně) normální nepolitické aktivity (zejména různé hobby kroužky), a v řadách vedoucích byli vůči režimu méně konformní lidé, kteří se (byť pod hlavičkou PO SSM) snažili udržovat tradice původních fungujících mládežnických organizací a jiných zájmových kroužků.

Pionýrská organizace pod sebe pochopitelně začlenila také **pořádání letních pionýrských táborů**. Nejslavnějším táborem byl **Artěk**, ke kterému se dodnes váže mnoho mýtů. Artěk je tábor, který vznikl v Sovětském svazu v roce 1925, na dnešním území Ukrajiny, v oblasti Krymu u Černého moře. Vlivem masivní komunistické propagandy byl Artěk idealizován, a mnoho dětí a mladých lidí o pobytu v Artěku snilo. Svědectví těch, kteří Artěkem prošli, ovšem vyznívá pro organizaci tábora spíše negativně, pro současnou dobu až neuvěřitelně – např. po příjezdu vážení a měření, nutnost odevzdat osobní oblečení a obdržení erárního oblečení (aby se setřely rozdíly), první 3 dny a poslední 3 dny zákaz koupání v moři (aby došlo k aklimatizaci) atd.

V roce 1990 se z původního „Pionýra“ stalo **občanské sdružení**, které pokračuje v činnosti doposud. Hlásí se k ideám a reformám, proběhlým v letech 1968-1970. Nehlásí se k žádné politické straně, a nepropaguje žádnou politickou ideologii. Byly upraveny prvky kultury (logo, kroj). Organizace vyšla z pedagogických a výchovných tradic a navázala na činnost původních oddílů a skupin. Současný „Pionýr“ působí na území Čech, Moravy a Slezska. Mezinárodně spolupracuje se slovenskou organizací „Pionier“. Podporuje výchovu k občanství, ke kladným morálním hodnotám. Plně se hlásí k úmluvě práv dítěte OSN. Pionýr klade důraz na podíl dětí na rozhodování, klade vysoké nároky na pionýrské vedoucí. Organizace „Pionýr“ na svých webových stránkách [<http://www.dobrytabor.cz/>] radí s výběrem tábora. Rodič tady nalezne

hodnocení táborů, vedoucích. Pionýr má dlouhou tradici v pořádání letních táborů, tábory jsou na dobré úrovni a účast na nich nevyžaduje členství. Pro členy vyplývají výhody (slevy za táborový pobyt atd.).

Osmero dobrého tábora dle Pionýra	
1	Má kvalifikované vedení
2	Má zajímavý program
3	Je bezpečný
4	Je ve vhodných prostorách
5	Je zdravotně zabezpečen
6	Má dostatek informací pro všechny
7	Rozvíjí osobnost účastníka
8	Má důvěryhodného pořadatele

Obr. 6: Osmero dobrého tábora dle Pionýra

Zdroj: <http://www.dobrytabor.cz/>, datum citace 27. 10. 2011

Pionýr bývá často kritizován pro svou minulost, pro to, že byl ustanoven jako jediná režimu vyhovující mládežnická organizace. Mnozí jej obviňují z likvidace Junáka, z nelegálního nabytí majetku, ze služby ideologii. Po roce 1989 zazněly i názory na zrušení Pionýra, nebo jeho

omluvu ostatním mládežnickým organizacím. Řada lidí si bohužel vytvořila negativní názor na základě dojmů a mýtů, mnohdy ani ne na základě vlastních zkušeností. Česká rada Pionýra se v roce 1999 vyjádřila právě k těmto otázkám, podrobný dokument s názvem „Historické ohlédnutí za pionýrským hnutím“ - názor České rady Pionýra je k dispozici

na [<http://pionyr.cz/index.php?page=inc&inc=historie/1999/99ohlédnutí.html>]; datum citace 22. 11. 2011].

Obr. 6: Znak pionýra – první z let komunismu, druhý po roce 1990

Zdroj: <http://www.pionyr.cz>, datum citace 22. 11. 2011

1.4 Současná podoba táborů a jejich přínosy

Letní tábory, o kterých pojednává tato práce, představují specifickou formu trávení volného času. Jedná se o aktivitu s téměř stoletou tradicí. Tábory slouží k dětské rekreaci (v kolektivu dětí, bez rodičů), a představují tak alternativu k prázdninám, stráveným u prarodičů, nebo s rodiči na dovolené. Pobyt na táborech přináší řadu pozitivních efektů (smysluplné trávení volného času v době, kdy rodiče musí pracovat, rozvoj sociálních dovedností, nové praktické zkušenosti, podpora fyzických aktivit, podpora samostatnosti...). K nejčastěji vytýkaným vlastnostem pak patří pobyt v kolektivu, nové neznámé děti, vedoucí a prostředí, trávení volného času o prázdninách bez rodičů. Otázkou je, do jaké míry jsou uvedená negativa skutečně negativa: nutnost poznávat nové nutí k rozvoji sociálních a praktických dovedností, čas bez rodičů by měl mít rozumnou proporcii vzhledem k času, strávenému jako rodina pohromadě. Přes uvedená negativa je nabídka táborů spíše rostoucí, a to i vzhledem k tomu, že děti dnes tráví méně času se svými prarodiči, kteří se mnohdy (bohužel) sociálně realizují mimo rodinu.

1.4.1 Členění táborů

Pořadatelé současných letních i zimních táborů (kromě zmíněných organizací v minulé podkapitole) jsou různá sdružení – Národní institut dětí a mládeže, Česká rada dětí a mládeže, sdružení Haul, sdružení spadající pod Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, školská zařízení pro zájmové vzdělávání, Střediska volného času – domy dětí a mládeže, církevní zařízení, a celá řada dalších soukromých subjektů.

Tábory bychom mohli dělit následujícím způsobem:

- Podle pořadatele
- Podle typu ubytování (chatky, stany, pevné budovy...)
- Podle zaměření (sportovní, jazykové, herní...)
- Podle charakteru pobytu v místě (stálé, putovní, hvězdicové, příměstské – bez noclehu,...)
- Podle velikosti
- Podle možnosti integrace (děti s handicapem)

Uvedený výčet jistě není vyčerpávající, ale poskytuje přehled o širí současné nabídky táborů. **Po roce 1989 se nabídka rozšířila**, problematická může být v některých případech kvalita – pořadatelem tábora může být prakticky kdokoliv, stačí čistý trestní rejstřík a živnostenské oprávnění, které není vázáno na pedagogické nebo obdobné vzdělání. Některé tábory mají desítky let trvající tradici, která je do jisté míry zárukou kvality – děti jezdí opakovaně, případně je tábor postupně navštěvován generacemi dětí.

Nabídka táborů je závislá na společenském trendu, na společensky prestižních volnočasových aktivitách. Rodiče často vybírají aktivity podle svého společenského postavení nebo podle svých zkušeností, kdy sami byli účastníky táborů. Např. golf, tenis, práce ve skautu, v pionýru. Činnost, organizace, ale i finanční náklady táborů se výrazně liší. I dnes se hrají celotáborové hry, kde si děti hrají na hrdiny dnešní doby (Harry Potter, Piráti z Karibiku, Šmoulové, Gormiti...).

V zájmu pestrosti nabídky a vyvrcholení celoroční činnosti se pořádají tábory organizované školní družinou, které mohou zvýšit

zájem o školu. Dříve nabízely školní družiny během letních prázdnin **příměstský tábor** (obdobně, jako dnes funguje vždy jedna škola v každém obvodu Prahy během letních prázdnin). Tábor, pořádaný školní družinou, je popisován také v praktické části této bakalářské práce.

1.4.2 Přínosy letních táborů

Základním přínosem letního tábora je **smysluplné trávení volného času**. Děti se učí samostatnosti, sociálním dovednostem, zdokonalují se podle zaměření tábora ve sportu nebo v jazycích. Učí se životu v přírodě, toleranci, práci v týmu. Dobře vedený tábor přispívá k nezávislosti a sebevědomí.

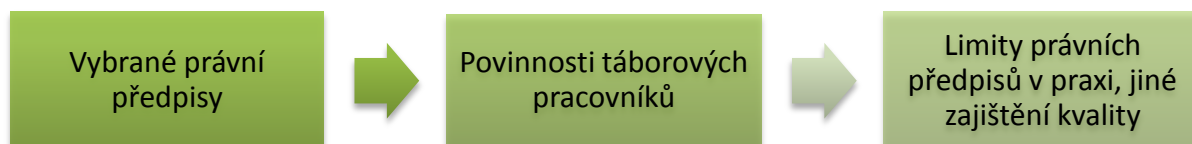
Velmi důležité je **vybrat správný tábor pro konkrétní dítě**, vzít v úvahu jeho zájmy, nesnažit se o velkou změnu osobnosti, ale o podporu dobrých a žádoucích vlastností (které má každý člověk). Tábory by rovněž neměly být snahou o vysoké výkony a zdokonalení se za každou cenu, měly by být především odpočinkem od školních povinností, a pokud možno příjemným zážitkem, na který se dá v dobrém vzpomínat.

Tábory jsou také velkou **výzvou pro pedagoga**, má zde možnost velkého výchovného působení na děti, může používat netradiční techniky, využít prostředí, pedagogický takt, kreativitu. Vychovatel si s dětmi hraje, dává jim příležitost, aby se samy realizovaly, řídily se vlastními nápady. Má podíl na tom, aby se dokázaly dobře orientovat a rozhodovat v různých situacích, vede je k samostatnému myšlení, snaží se ovlivňovat povahové rysy (kladné rozvíjí, záporné potlačuje), vychovává k odpovědnosti, ohleduplnosti. Tábory by měly dítě obohatit.

Tradice letních táborů u nás je vybudovaná desítky let trvající prací mládežnických organizací. Její udržení a rozvoj je žádoucím závazkem pro současné i budoucí generace.

2. KAPITOLA

LEGISLATIVNÍ ÚPRAVA POŘÁDÁNÍ LETNÍCH TÁBORŮ, LIMITY JEJÍHO PRAKTICKÉHO VYUŽITÍ, ZAJIŠTĚNÍ KVALITY

Tato kapitola shrnuje nejdůležitější předpisy a paragrafy, se kterými je dobré se seznámit před pořádáním tábora. Znalost zákonů týkajících se pořádání letních táborů pomáhá předcházet následným problémům. Tábory u nás mají letitou tradici a dosaženou úroveň kvality, kterou je nutné udržet, ideálně zvyšovat. Právní předpisy pomáhají vymezit pouze základní úroveň kvality. Jejich kladem je to, že do určité míry chrání účastníky letních táborů - děti, provozovatele a táborové pracovníky. Jejich limity naopak spočívají v tom, že určují pouze závazné minimum, a i to minimum je v praxi špatně vymahatelné. Z pohledu kvality tak na splnění zákonných požadavků jako garance kvality nelze spoléhat, a je žádoucí vytvořit systém jiných kvalitativních ukazatelů. Možností by bylo využití certifikace nezávislou autoritou, případně sdílení zkušeností v otevřeném prostoru - např. na webových stránkách.

Vybrané právní předpisy. V našem právním řádu existuje mnoho právních předpisů, které svými ustanoveními upravují činnosti související s pořádáním letních táborů. Jedná se o všeobecné právní předpisy, se kterými se setkáváme i v **běžném denním životě, při uzavírání smluv a ve vztahu ke státu** (Ústava České republiky, Listina základních práv a svobod, Zákony o státních symbolech a užívání

státních symbolů, Občanský a obchodní zákoník, Zákon o účetnictví, Zákon o daních z příjmů, atd.), **při výkonu povolání** (Zákoník práce a předpisy související), a o **specifické právní předpisy**, které jsou podstatné při pořádání hromadných akcí pro děti (Zákon o ochraně veřejného zdraví, Vyhláška o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, atd.). Některá ustanovení se pořádání letních táborů pro děti dotýkají jen okrajově, a mnohdy ani nejsou využity, jiné (zdravotně-hygienická oblast) lze považovat za klíčové, a pořadatelé by se v nich měli (v rozsahu potřebném pro pořádání zotavovacích akcí) orientovat. Pro větší přehlednost jsou předpisy níže seřazeny do tematických skupin, ty nejdůležitější zvýrazněny tučně.

Právní předpisy lze rozčlenit do následujících skupin:

1) Všeobecná oblast

- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- Usnesení předsednictva ČNR o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku ČR č. 2/1993 Sb. Ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
- Zákon č. 3/1993 Sb., o státních symbolech ČR ve znění zákona č. 154/1998 Sb.
- **Zákon č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů (týká se např. užití státní vlajky na tábore)**
- Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů

2) Pracovně-právní oblast

- **Zákon 362/2007 Sb., kterým se mění zákon č. 262/2006 Sb. – Zákoník práce**
- Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu
- Vyhláška č. 125/1993 Sb., kterou se stanoví podmínky a sazby zákonného pojištění odpovědnosti organizace za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání ve znění vyhlášky č. 43/1995 Sb., č. 98/1996 Sb., č. 74/2000 Sb. a 487/2001 Sb.
- Zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy

3) Občansko-právní oblast

- Zákon č. 40/1964 Sb. – Občanský zákoník – ve znění pozdějších předpisů
- Nařízení vlády č. 142/1994 Sb. ve znění nařízení vlády č. 163/2005 Sb., kterým se stanoví výše úroků z prodlení a poplatků z prodlení podle občanského zákona
- Nařízení vlády č. 258/1995 Sb., kterým se provádí občanský zákoník
- **Zákon č.101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů**

4) Správní oblast

- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

- Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích vybíraných správními orgány ČR, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích
- Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 283/1991 Sb. (úplné znění zákona č. 122/2001 Sb.), o Policii ČR ve znění zákona č. 265/2001 Sb.,

5) Obchodně-právní oblast a daňové předpisy

- Zákon č. 513/1991 Sb. – Obchodní zákoník
- Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání – živnostenský zákon
- **Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví**
- Zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků
- **Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu ve znění pozdějších předpisů**
- Zákon č. 588/1992 Sb., o dani z přidané hodnoty

6) Zdravotně-hygienická oblast

- **Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů**
- **Vyhláška MZ č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, ve znění vyhlášky č. 148/2004 Sb. a vyhlášky č. 320/2010 Sb.**
- **Vyhláška MZ č. 137/2004 Sb., o hygienických požadavcích na stravovací služby a o zásadách a provozní hygieny při činnostech epidemiologicky závažných, ve znění vyhlášky č. 602/2006 Sb.**
- Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, v platném znění
- Vyhláška č. 61/1990 Sb., o hospodaření s léky a zdravotnickými potřebami, v platném znění
- Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, v platném znění
- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění
- Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích (lesní zákon), v platném znění
- Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách (vodní zákon), v platném znění
- Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech, v platném znění
- Zákon 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší, v platném znění

Z pohledu pořadatele tábora jsou nejdůležitější **dva základní předpisy**, které by měl dobře znát:

- **Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů**
- **Vyhláška MZ č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, ve znění vyhlášky č. 148/2004 Sb. a vyhlášky č. 320/2010 Sb.**

Zákon č. 471/2005 Sb., úplné znění zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví

7) Ustanovení týkající se pořádání tábora:

§ 8 Zotavovací akce

§ 9 Podmínky účasti dětí ve škole v přírodě a na zotavovací akci

§ 10 Podmínky účasti fyzických osob činných při škole v přírodě a zotavovací akci

§ 11 Povinnost základní a mateřské školy, které vysílají děti na školu v přírodě, a pořádající osoby

§ 11a Za zotavovací akci se považuje i výchovně rekreační tábor pro děti

§ 12 Jiné podobné akce pro děti

§ 13 Vnitřní prostředí staveb a hygienické požadavky na venkovní hrací plochy

Vyhláška MZ č. č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, ve znění vyhlášky č. 148/2004 Sb. a vyhlášky č. 320/2010 Sb.

Citace vyhlášky:

Tato vyhláška upravuje:

- hygienické požadavky na umístění, prostorové podmínky a funkční členění staveb a zařízení, včetně jejich vybavení,
- na ubytování, osvětlení, úklid, zásobování vodou
- odstraňování odpadů a odpadních vod
- stravování
- režim dne zotavovacích akcí.

Příloha č. 1: podmínky pro **podávání a použití některých potravin a přípravu pokrmů, strana 100**

Příloha č. 2: **náplň kurzu první pomoci pro zdravotníka zotavovacích akcí a škol v přírodě, strana 102**

Příloha č. 3: **vzor posudku o zdravotní způsobilosti dítěte k účasti na zotavovací akci a škole v přírodě, strana 103**

Příloha č. 4: minimální rozsah **vybavení lékárničky pro zotavovací akce pro děti a pro školy v přírodě, strana 104**

Nejdůležitější ustanovení právních předpisů ve vztahu k pořádání táborů:

Zotavovací akce: „*Jsou organizované pobyty 30 a více dětí ve věku do 15 let na dobu delší než pět dnů, jejichž účelem je posílit jejich zdraví a zvýšit jejich tělesnou zdatnost*“. [Burda, Šlosarová a kol., 2008, str.7].

Provozovatel je majitel rekreačního zařízení. **Pořadatel tábora** může být fyzická osoba nebo organizace. Pořadatel musí posoudit, zda jsou

splněny podmínky k pořádání tábora. Pořadatel může být zároveň provozovatelem zařízení.

Povinnosti provozovatele:

- zajistit hygienicky nezávadný stav zařízení
- zajistit provozní řád budovy, který je vyvěšen v budově, seznámit s ním pořadatele
- zajistit evakuační plán, požární plán – seznámit s ním pořadatele a je též umístěn v budově
- zajistit rozbor vody
- upravit nakládání s odpady

Povinnosti pořádající osoby:

- jeden měsíc před zahájením tábora ohlásit orgánu veřejného zdraví (termín a místo konání, počet účastníků, způsob zajištění pitnou vodou a způsob stravování)
- proškolit všechny pracovníky tábora
- uzavřít pracovních smluv
- zajistit zdravotníka

- kontaktovat praktického lékaře, který bude zajišťovat zdravotní péči v místě konání tábora
- oznámit konání akce příslušným úřadům
- uchovat po dobu 6 měsíců od ukončení akce – zdravotní deník, seznam účastníků, prohlášení zákonného zástupce, zdravotní dotazník dětí i dospělých, záznam o proškolení
- zajistit vybavenou lékárníčku

Táborů se mohou účastnit děti po ukončení první třídy, vodních táborů pouze plavci. Lékař musí posoudit zdravotní stav dítěte a potvrdí daný formulář. Rodiče nebo zákonný zástupce vyplňuje „bezinfekčnost“ (nesmí být starší než 3 dny), že dítě nepřišlo do styku a infekčním onemocněním a nejeví známky akutního onemocnění. Dospělí musí mít také lékařské potvrzení, nevyžaduje se u pedagogických pracovníků. Osoby pracující s potravinami musí mít zdravotní průkaz. Děti se ubytovávají odděleně podle pohlaví. Pedagogický doprovod v blízkosti dětí, zdravotník je ubytován v blízkosti ošetřovny s izolací. Ubytovací místnost musí být větratelná, plocha na jednu osobu je minimálně 2,5 metrů čtverečních. Patrové lůžko je pro děti od 10 let, musí být přístupné a zajištěné zábranou proti pádu. Umyvárny používají děti odděleně podle pohlaví, na 5 dětí musí být jedno umyvadlo, na 30 dětí nejméně jedna sprcha. Koupání nebo sprchování musí být zajištěno minimálně jednou týdně. Záchody jsou odděleny podle pohlaví a na 20 dětí se zřizují dva záchody. Na dalších 20 dětí jeden další záchod. Ošetřovna s izolací je zřízena samostatně, s umyvadlem a tekoucí pitnou vodou, má svůj záchod. Na 30 dětí se zřizuje jedno lůžko. Každá akce musí být zajištěna odstraňováním odpadů a splaškových vod. Je stanoven režim dne, který odpovídá věku

a zdravotnímu stavu účastníků. Při fyzické zátěži bývá třetí den odpočinkový. Koupání v přírodě musí být přizpůsobeno počasí, fyzické zdatnosti a schopnostem. Vždy musí být děti pod dozorem dospělého. Dozor musí být zajištěn i pro děti, které se nekoupou. Dozor by měl být schopen poskytnout záchranu tonoucímu. Doba spánku je nejméně devět hodin. Po celou dobu pobytu musí být zajišťován úklid všech prostor. Děti nesmí uklízet záchody. Ložní prádlo se vyměňuje před použitím jiného dítěte. Prostory pro stravování – jídelna, kuchyně, skladovací prostory. Děti musí denně dostávat snídani, svačinu, oběd, svačinu, večeři. U snídaně se podává teplý nápoj, denně musí být jedno teplé jídlo. Veškeré potraviny musí být uskladněny odpovídajícím způsobem. Občanskoprávní odpovědnost mají všichni, kdo mají co do činění s táborem. Pracovněprávní odpovědnost mají ti, kdo s pořadatelem uzavřeli pracovně právní vztah (smlouvu či dohodu). Trestní odpovědnost mají všichni, kdo jsou starší 15 let a dopustili se trestného činu. [Burda, Šlosarová a kol., 2008].

2.1 Povinnosti táborových pracovníků

Pro zajištění chodu tábora je nezbytné rozdělní funkcí, ze kterých pro každého vyplývají jeho povinnosti, a samozřejmě i práva. Správné rozdělení funkcí je předpokladem úspěšného řízení tábora, a nutnou podmínkou pro vymezení odpovědnosti jednotlivých pracovníků.

Obvykle tvoří tým pracovníků osoby s následující náplní práce [Burda, Šlosarová a kol., 2008]:

1. Hlavní vedoucí

Nese plnou zodpovědnost za vše. Musí to být osoba starší 18 let, měl by mít zkušenosti s prací s dětmi a mládeží, i jako oddílový vedoucí. Hlavní vedoucí vykonává velkou část práce ještě před vlastním táborem. Hlavní vedoucí musí znát předpisy, řídí práci všech pracovníků tábora, zodpovídá za děti. Osobně připravuje program tábora. Po celou dobu tábora zodpovídá za hygienické, bezpečnostní předpisy, za práci všech ostatních pracovníků, za bezpečný provoz tábora.

2. Oddílový vedoucí

Je osoba starší 18 let a je podřízen hlavnímu vedoucímu. Po celou dobu tábora má svěřený oddíl a zodpovídá za jeho program, výchovnou i zotavovací činnost. Ke své práci využívá pomoc praktikanta. Úzce spolupracuje se všemi pracovníky tábora, program přizpůsobuje individuálním a věkovým zvláštnostem svěřených dětí. Při jednotlivých činnostech musí plně respektovat bezpečnostní předpisy.

3. Praktikant

Je pomocník oddílového vedoucího ve věku 15 – 18 let, nemá plnou právní zodpovědnost. **Praktikant nesmí vést oddíl samostatně.** Jeho úkolem je podílet se na tvorbě programu a pomáhat s jejich realizací. Praktikant je podřízen hlavnímu a oddílovému vedoucímu.

4. Hospodář

Je pověřen vedením administrativy a finančním hospodařením, je podřízen hlavnímu vedoucímu, zná směrnice platné pro provoz tábora.

Musí mít zdravotní průkaz. Hospodář řídí práci všech hospodářských pracovníků. Hospodář zajišťuje dodávky potravin a zboží (objednávky, příjem, uskladnění), řídí kuchyň, vede účetnictví tábora (peněžní deník). Po skončení tábora uzavře peněžní deník, provede zúčtování, provede ekonomické zúčtování celého tábora. Provozovateli zpracuje zprávu o hospodaření.

5. Kuchař

Zná hygienické předpisy, musí mít zdravotní průkaz, předpokladem je znalost norem a předpisů pro přípravu stravy pro děti a mládež. Je podřízen hlavnímu vedoucímu a hospodáři. Podílí se na sestavování jídelníčku.

6. Zdravotník

Může být lékař, všeobecná nebo dětská sestra, porodní asistentka, student medicíny (musí mít ukončený třetí ročník), případně ten, kdo doloží doklad o absolvování kurzu první pomoci u Českého červeného kříže. Jeden zdravotník se může starat o 80 dětí. Převezme lékárníčku, po příjezdu na tábor oznámí praktickému lékaři zahájení tábora a předá jmenný seznam. Seznámí hlavního i oddílové vedoucí se zdravotním stavem dětí. Vede zdravotní deník, kontroluje dodržování hygienických požadavků. Po ukončení tábora uzavře zdravotní deník a 6 měsíců jej archivuje.

2.1.1 Vztah pracovník - pořadatel

Práva a povinnosti táborových pracovníků jsou sjednána uzavřením pracovní smlouvy nebo dohody mezi pracovníkem tábora a pořadatelem.

Odpovědnost pracovníka pořadateli – *„Pracovník odpovídá organizaci za škodu, kterou způsobil zaviněným porušením povinností při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním. Byla-li škoda způsobena také porušením povinností ze strany organizace, odpovědnost pracovníka se poměrně omezí“*. [Burda, Šlosarová a kol., 2008, str. 22].

Základní charakteristiku odpovědnosti stanovuje zákoník práce. Povinnosti pracovníka jsou stanoveny v obecně závazných právních předpisech, interních předpisech pořadatele, ale vyplývají i z pokynů a příkazů nadřízených. Příkladů škod může být celá řada (špatný dozor nad dětmi, nedostatečné bezpečnostní zabezpečení, nesprávná organizace). Výše náhrady škody je limitovaná trojnásobkem základní odměny pracovníka. Toto pravidlo neplatí, pokud byla škoda způsobena v opilosti nebo úmyslně. Každý pracovník odpovídá za svěřené předměty, které převzal, proti písemnému potvrzení. Pracovníci, kteří odpovídají za určitý okruh materiálu (sklad sportovního nářadí), po písemné dohodě mají hmotnou zodpovědnost. Pro případy vzniku škody způsobené úrazem dítěte by měl být v táboře k dispozici tiskopis pojišťovny, se kterou je pojištění sjednáno – „Oznámení úrazu“ [Nejedlý, Schlanger, Harmach, 1993].

Odpovědnost pořadatele – pracovníkovi – mezi pracovníkem a pořadatelem tábora je navázán pracovněprávní vztah. Tato odpovědnost je řízena Zákoníkem práce. *„Pořadatel odpovídá obecně a objektivně za všechny škody, které táborový pracovník utrpí při plnění svých pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s plněním těchto úkolů,*

v důsledku porušení právních povinností nebo jednání proti pravidlům slušnosti a občanského soužití kteroukoli třetí osobou“. [Burda, Šlosarová a kolektiv, 2008].

Odpovědnost pořadatele za pracovní úraz musí být prokázáno, že k úrazu došlo při plnění pracovních povinností (vykonával činnost schválenou a vyhlášenou). Dále pořadatel odpovídá za škody, které vzniknou na věcech, které pracovníci odložili na místo určené (šperky, řetízky). Pořadatel odpovídá jen do částky 5000 Kč). Pracovník může uplatnit nárok nejdéle do 15 dnů. Dětem odpovídá pořadatel, za škody vzniklé na zdraví, životech a majetku, pokud byla škoda zaviněna pracovníkem tábora nebo i nezletilým dítětem a k úrazu došlo v době, kdy byly děti bez dozoru. Pokud škodu způsobí dítě- za škodu odpovídá dítě (nebyl-li zanedbán dozor). [Burda, Šlosarová a kolektiv, 2008].

Trestní odpovědnost – Trestní čin je jednání, které je nebezpečné pro společnost a je zakázáno zákonem. Na tábore by k těmto situacím docházet nemělo. Tábor je pro děti, které trestní odpovědnosti nedosahují. Pachatel je trestně odpovědný věkem 15 let. Pokud se přesto na tábore vyskytnou trestné činy, pak se zpravidla jedná o následující: ohrožování mravní výchovy, podávání alkoholických nápojů, majetkové trestné činy, pohlavní zneužití, ublížení na zdraví, neposkytnutí první pomoci, trestné činy namířené proti svobodě a důstojnosti, zanedbání péče o majetek pořadatele.

2.2 Limity právních předpisů v praxi, jiné zajištění kvality

Jak bylo řečeno v úvodu kapitoly, představují právní předpisy to nutné minimum, které je pro pořádání táborů vyžadováno. Dodržování tohoto minima je právně vynutitelné sankcemi. V praxi se nejčastěji ukazují dva problémy:

1) prokazování porušení právních předpisů (patří do oblasti práva, zde se jím nebudeme zabývat),

2) **vyžadování vyšší kvality, než jaká je v zákonech stanovena.**

Právě vyšší než minimální požadovaná kvalita je asi nejčastějším současným problémem. Stává se, že provozovatel při sjednávání zakázky v podobě letní zotavovací akce představí pořadateli ideální ubytování a vyžití v okolí, **při skutečném pobytu je ale objevena řada nedostatků a omezení** (jak ve vybavení, tak například v užívání okolních prostor). Zákon však porušen není.

Provozovatelé mívají mnohdy zkušenosti s individuálním ubytováním (rodiny s dětmi), **méně zkušeností s pořádáním hromadných ubytovacích akcí** (více dětí na jednoho dospělého). Tento typ akcí vyžaduje specifickou úpravu ubytovacích zařízení, tak, aby byl například zajištěn dohled nad dětmi. Obdobné potíže jsou také se **stravováním**. Právě stížnost na kvalitu jídla patří k nejčastějším, bohužel také obtížně prokazatelným záležitostem. Nejčastější jsou stížnosti na kvalitu ve smyslu **používaných surovin** (zejména používání polotovarů, případně produktů nižší nutriční kvality, absence ovoce a zeleniny v jídelníčku), a dále pak častý prohřešek provozovatelů stravovacích zařízení – **nedostatečné porce předkládané dětem**. Uvedené nedostatky však opět nemusí být porušením zákona.

Kvalitu je tedy vhodné zajišťovat i jinými prostředky, než pouhou legislativou.

Jednou z možností by byl systém **certifikace ubytovacích zařízení pro pořádání zotavovacích akcí pro děti**, na základě splňování stanovených kritérií kvality. Nezávislá certifikační organizace

by sledovala a hodnotila vybrané ukazatele. Výsledky hodnocení by byly dostupné jak provozovatelům (pro zlepšování kvality), tak pořadatelům – pro vhodný výběr místa pobytu. Certifikace by byla udělena na určité období, poté by provozovatelská organizace prošla opětovným hodnocením. Uvedené systémy certifikace již v řadě oblastí fungují. Velké organizace by se na tvorbě systému certifikace měly podílet. Otázkou zůstává, kdo by byla ona nezávislá certifikační autorita.

Další a pravděpodobně snazší cestou je **vytvoření informačního portálu**, který nesmí být pouhou reklamou (!), nýbrž založen na **zpětné vazbě a hodnocení účastníků**. Portál by měl být pomocníkem nejen pro rodiče při výběru tábora, ale také pro pořadatele (výběr lokality, ubytování, dopravce...). Při současných možnostech technologií je možné využít ke sběru informací - získání okamžité zpětné vazby např. chytré telefony. Jednoduchá aplikace by umožňovala sběr dat jak **periodicky** (např. 1x denně) u předem vybraných respondentů, tak i **nárazově** v případě jak předem vybraných tak i náhodných respondentů. To by mělo smysl zejména tehdy, pokud by měl portál poskytovat okamžitou zpětnou vazbu např. o stavu koupališť v lokalitě apod.

Aplikace by byla rozdělena do dvou hlavních částí. V části, určené pro respondenta by byly zadány základní údaje. Následně by se na základě polohy GPS bylo možné vyjádřit v různých kategoriích k situaci na daném místě. Samozřejmostí je možnost doplnění textové poznámky. Členění by mohlo být následující:

a) Stav a kvalita ubytovacího zařízení

b) Stav přírody v okolí

- c) Jídlo/občerstvení a náklady
- d) Kvalita a možnosti koupání
- e) Doprava
- f) Kulturní možnosti
- g) Vyžití za špatného počasí
- h) Vhodnost pro věkové kategorie atd.

Samozřejmostí by byly rozsáhlejší dotazníky pro získání zpětné vazby rodičů, účastníků, vedoucích atd. Tato podrobnější hodnocení by nesloužila k získání okamžité zpětné vazby, ale byla by podkladem pro podrobnější reporting.

Druhá část aplikace by sloužila k vlastnímu vyhodnocení. Na interaktivní mapě by bylo možné vyhledat rychle (pomocí barevných vlaječek apod.) např. lokality dle kvality a povahy ubytování, možností výletů, stavu koupališť nebo sjezdovek atd. Tím, že ke změnám podmínek může docházet velmi rychle, mohla by tato část poskytovat jedny z nejrychleji aktualizovaných a přesných údajů.

Podrobnější část s reporty by umožňovala výběr vhodné lokality, pořadatele, dopravce atd. Předpokládá se možnost filtrování dle řady kritérií, která by ale svými možnostmi přímo závislá na míře podrobnosti vyplněné jednotlivými účastníky.

Mezi standardní možnosti by samozřejmě patřila možnost procházení adresářů jednotlivých poskytovatelů služeb a pořadatelů, diskuse, výměna zkušeností atd. Další velmi zajímavou částí by mohla být knihovna potřebných dokumentů ke stažení, včetně kontrolních seznamů, vzorů potřebných standardizovaných dokumentů atd.

Aby bylo možné výsledky považovat za relevantní, je nutné zapojení odpovídající skupiny respondentů, kteří budou tvůrcům portálu známi. Je tedy nutné jejich registrace s ověřením a dále vhodné zajištění motivace. Registrace a poskytování zpětné vazby by mohlo být například ohodnoceno ze strany inzerentů na portálu, případně by mohlo umožnit bezplatný vstup k podrobným výstupům portálu.

S ohledem na zastoupení chytrých telefonů mezi uživateli by bylo vhodné zajistit následující aplikační podporu.

- a) Windows Phone – vysoká míra ergonomie a mobilita aplikace pro okamžitou zpětnou vazbu
- b) Apple iOS – vysoká míra ergonomie a mobilita aplikace pro okamžitou zpětnou vazbu
- c) Android – vysoká míra ergonomie a mobilita aplikace pro okamžitou zpětnou vazbu
- d) Webový prohlížeč – vhodné pro vyplňování rozsáhlých a podrobných elektronických dotazníků, procházení výstupů portálu, diskuse atd.
- e) emailový report – doplňkový způsob předávání informací

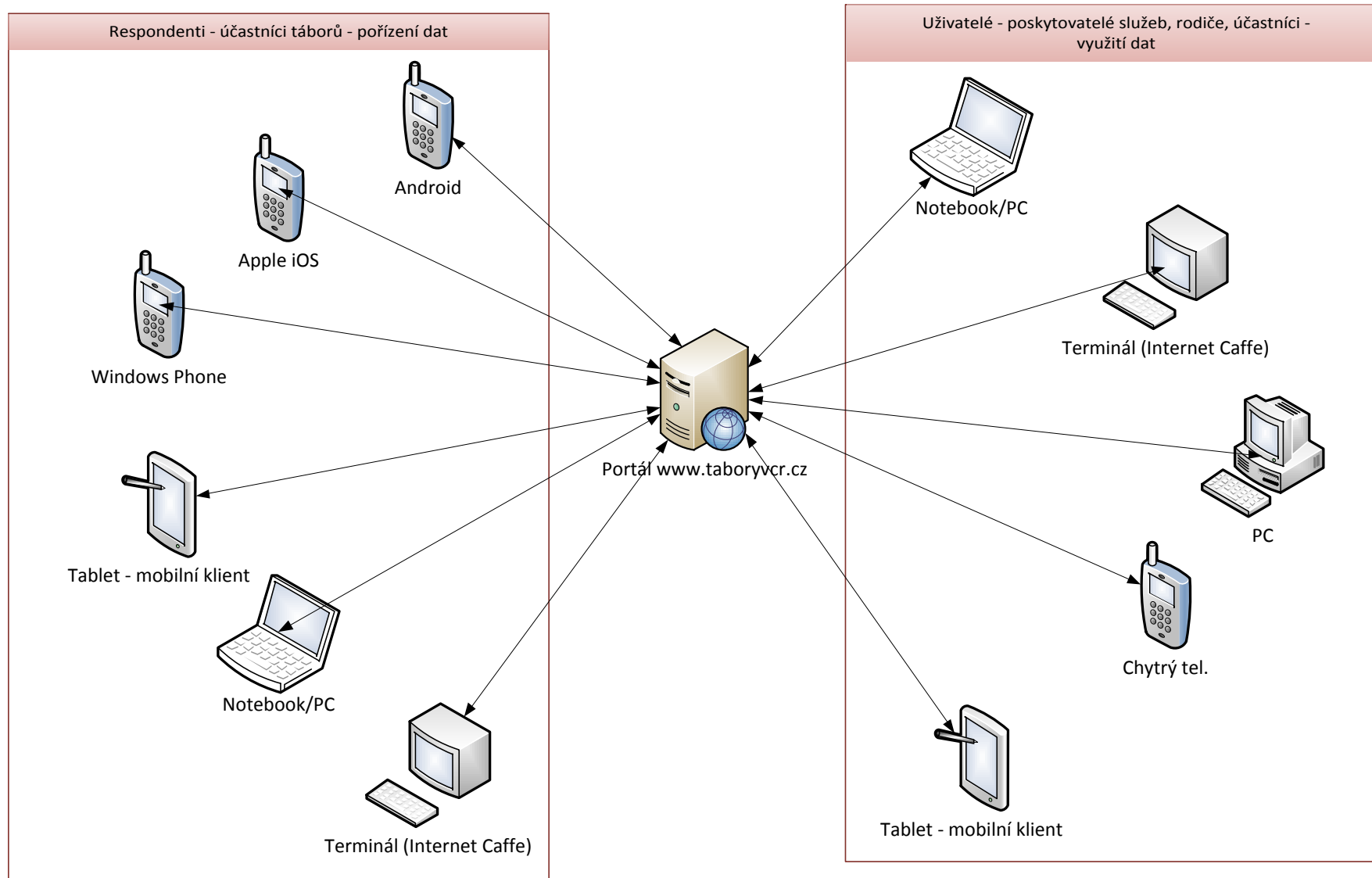
Na straně portálu by se jednalo o řešení postavené nad některou z databázových platforem s portálovou nadstavbou. Předávání informací jinou než elektronickou formou by bylo záměrně potlačeno. S ohledem

na velmi dobré pokrytí ČR datovými službami by to jistě nepředstavovalo vážný problém.

K portálovému řešení by bylo vhodné zachovat jak volný přístup (rodiče, budoucí účastníci) k základním informacím, tak i specializovaný přístup k podrobným informacím, dokumentům, reportům atd. (vedoucí, respondenti, poskytovatelé služeb a provozovatelé akcí).

Vývoj a realizace celého portálového řešení včetně by si vyžádala finanční náklady do 1 mio. Kč a dále roční provozní náklady ve výši zhruba 200 tis. Kč. To by pokrylo provoz infrastruktury a dále provoz helpdesku a service desku aplikace, včetně základní podpory.

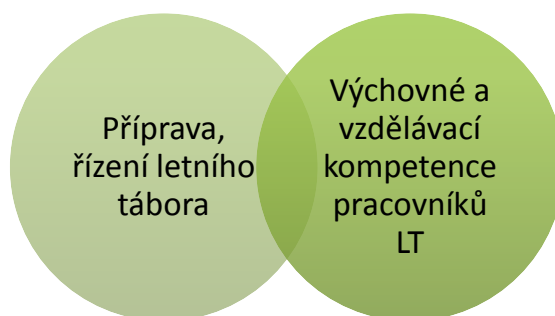
Předpokládá se, že část vložených prostředků by bylo možné hradit z reklamy, kterou by si na portál umístili poskytovatelé služeb, pořadatelé akcí, prodejci vybavení atd. Další část by bylo nutné uhradit z prostředků resortu MŠMT, případně kombinovaným financováním z prostředků EU fondů [Dušek, 2012].

Obr. 7: Uvažované schéma portálu www.taboryvcr.cz, autor: Martin Dušek 2012

3. KAPITOLA

PŘÍPRAVA, ŘÍZENÍ LETNÍHO TÁBORA, VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ KOMPETENCE NA LETNÍM DĚTSKÉM TÁBOŘE

Pro úspěšné konání jakékoliv zotavovací akce (v našem případě letních táborů) je velmi důležitá příprava, která vyžaduje pečlivé plánování jednotlivých částí. Plánování umožňuje identifikovat možná rizika a prostřednictvím vhodných opatření eliminovat jejich dopad. Druhá část kapitoly je věnována výchovným a vzdělávacím kompetencím pedagogických pracovníků letních táborů. Dobré naplánování cílů a programu tábora spolu s efektivním provozním řízením vytváří předpoklad využití potenciálu letního tábora jako akce, která má přínos pro všechny zúčastněné strany.

3.1 Příprava, řízení letního tábora

Příprava tábora začíná zpravidla půl roku před termínem. Začíná určením termínu, místa, počtu účastníků, personálu, programu a rozpočtu. Následuje nábor a formality s ním spojené. Po této přípravné fázi je realizován vlastní tábor, a následuje fáze závěrečná, ve které je akce administrativně ukončena a zhodnocena.

Harmonogram přípravy letního tábora

Měsíc	Přípravné práce - úkoly
Leden	<ul style="list-style-type: none"> - Místo, termín, počet účastníků, program - Rozpočet (cena tábora)
Únor	<ul style="list-style-type: none"> - Nábory účastníků - Rámcový program, téma tábora - Zajištění personálu - Přihlášky a způsob platby
Březen	<ul style="list-style-type: none"> - Příprava programu (mokrý i suchá varianta) - Schůzka pracovníků LT - Rozdělení úkolů obstarání jednotlivých položek (odměny, sestavení režimu dne, pomůcek na celotáborovou hru)
Duben	<ul style="list-style-type: none"> - Zajištění dopravy - Oznámení o pořádání tábora úřadům - Evidence přihlášek
Květen	<ul style="list-style-type: none"> - Uzavření pracovních smluv - Školení pracovníků LT
Červen	<ul style="list-style-type: none"> - Vypracovat seznam účastníků LT - Kontrola všech tiskopisů LT - Informační schůzka rodičů - Kontrola plateb

Červenec - srpen	<ul style="list-style-type: none"> - Vlastní tábor (vedení a dodržování veškeré táborové agendy a předpisů, táborová hra)
Po skončení tábora	<ul style="list-style-type: none"> - Do 5 dnů vyúčtování - Do měsíce zpracované hodnocení LT - Nutnost 6 měsíců archivovat materiály o průběhu LT

Obr. č. 8: Harmonogram přípravy a realizace letního tábora

Zdroj: Burda, Šlosarová a kol., 2008

Přehled jednotlivých aktivit je popsán ve výše uvedené tabulce. Při přípravě tábora školní družiny ZŠ Lobkovicovo nám., který je popsán v kapitole 4, byla dodržena většina uvedených aktivit. V praxi se většinou osvědčí popsat postup, jednou jej ověřit (potvrdit si jeho funkcionalitu, odstranit nedostatky zjištěné v praxi), a v následujících letech je možné jej opakovat bez závažnějších změn (metoda dobré praxe). Pomůckou mohou být kromě výše uvedeného harmonogramu také **kontrolní seznamy**.

Tyto seznamy mají vždy své vlastníky, kteří mají zodpovědnost za splnění požadovaných úkonů a vyplnění dotazníku. Z důvodu větší flexibility se doporučuje elektronická forma. Základní struktura kontrolních seznamů je následující:

Název seznamu	Účel	Vlastník
Hlavní kontrolní seznam	Seznam klíčových bodů přípravy včetně termínů a způsobu zajištění.	Hlavní vedoucí
Kontrolní seznam vedoucího	Body přípravy včetně termínů a způsobu zajištění pro vedoucího.	Vedoucí
Kontrolní seznam zdravotníka	Body přípravy včetně termínů a způsobu zajištění pro zdravotníka.	Zdravotník
Rozpočet	Rozpočet celé akce	Ekonom
Doporučení pro rodiče	Všeobecné informace, kontaktní informace pro případ nouze, doporučené vybavení, bezinfekčnost atd.	Účastník (zákonný zástupce)

Příloha č. 5: Hlavní kontrolní seznam, strana 106

Při **plánování celé akce** vycházíme z tzv. **úzkých míst**, tj. **ze skutečností, které jsou dané, a nemůžeme je ovlivnit**. Limitem může být rozpočet, kapacita tábora, jeho zaměření, případně více skutečností najednou. V případě vyhledávání místa tábora je klíčová např. dostupnost (doprava tvoří poměrně velkou položku tábora), rovněž prostředí by nám mělo vyhovovat k náplni naší činnosti (např. chceme být v objektu sami, nutnost sportovišť, blízkost koupání, okolí vhodné pro pěší turistiku). Vždy bychom také měli uvažovat minimální požadovanou kvalitu, především s ohledem na **bezpečnost a zdraví účastníků**.

Při přípravě **vlastního táborového programu** vycházíme z režimu dne, a připravujeme strukturovaně činnosti dopolední, odpolední, večerní.

Obvyklá je celotáborová hra, doplněná o činnosti nezávislé. Celotáborové hře je přizpůsobena většina táborových činností, včetně prvků **táborové kultury** (symboly, způsob vystupování, hodnocení...). Obdobně jako v plánování provozu i zde identifikujeme **možná rizika** (většinou se jedná o nepříznivé klimatické podmínky, časový horizont nebo obtížný odhad náročnosti aktivit), a připravujeme pokud možno **záložní variantu**.

Dobrý plán je předpokladem úspěšné akce. Pokud se v průběhu realizace tábora vyskytnou neočekávané události a je třeba operativně zasahovat, záleží pak především na **zkušenosti vedení**.

Děti jakožto účastníci vnímají průběh akce pouze v její **realizační fázi**, dospělí (vedoucí a další členové táborového týmu) hodnotí a zajišťují **celý proces** (fázi před táborem, tábor, po táboře). Zvláštní důležitost je třeba věnovat právě vyhodnocení celé akce (v přiměřeném časovém odstupu od její realizace), ideálně s identifikací kritických míst – tak lze přispět k trvalému zlepšování kvality. Tato poslední fáze bývá bohužel často podceňována.

3.2 Výchovné a vzdělávací kompetence letního tábora

Jak již bylo uvedeno výše, představuje tábor **příležitost** – pro rozvoj dětí i vedoucích. Potenciál spočívá v jiném než běžném režimu dne, v organizačním uspořádání, táborových pravidlech, hrách a v dalších podmínkách. Je vhodné stanovit si výchovné a vzdělávací cíle, zvolit správné prostředky, formy a metody k jejich naplnění. Ve většině případů se výchovně vzdělávací cíle nedefinují, i když potřebné činnosti i nástroje se v realizaci tábora nakonec uplatní.

Výchovně vzdělávací cíle mohou významně napomoci tvorbě táborového programu (běžných činností i her). Umožní správně volit nástroje k jejich dosažení, a hodnotit úspěšnost akce. Výchovně vzdělávací cíle mohou být definovány následovně, [Kalábová, 2007]:

- Vyzkoušet si netradiční metody
- Rozvíjet myšlení a tvořivost
- Pracovat s individuálními schopnostmi jedince (intelektové, pohybové, výtvarné atd.)
- Dobře promyslet motivaci k jednotlivým činnostem, hrám
- Pracovat na slovním projevu dětí (rozvíjet slovní zásobu, vyjadřovací schopnosti)
- Pracovat na efektivním využívání volného času
- Pracovat na rozvoji komunikace mezi dětmi a mezi dětmi a dospělými (mezi jednotlivci, ale i ve skupině), pěstovat empatii
- Pracovat na rozvoji pracovních návyků
- Vychovávat k zodpovědnosti za splněné úkoly, práci
- Pracovat na praktickém ověřování získaných teoretických znalostí
- Atd.

Metody a formy se přizpůsobují věkovým a individuálním zvláštnostem účastníků. Užívá se individuální i skupinová práce, hry, soutěže, prezentují a hodnotí se výsledky činností. Při výchovném působení se velmi osvědčuje hlavně metoda **reflexe** (hraní rolí – dramatizace, diskuse atd).

Přínosy pro účastníky můžeme popsat pomocí **kompetencí** [Kalábová, 2007]:

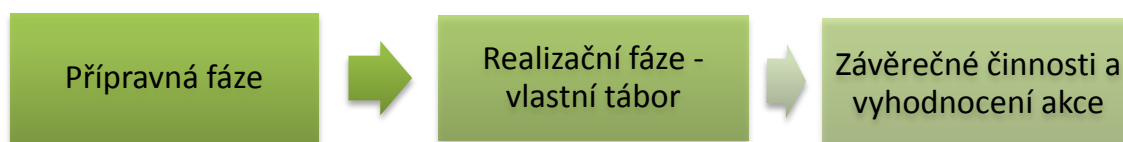
Klíčové kompetence

- 1. Kompetence k učení** – využívá získané poznatky, má možnost zasahovat do plánování, organizování vlastního učení, hodnotí výsledky své práce, vidí pokrok, učí se pracovat s časem – plánovat si úkoly.
- 2. Kompetence k řešení problémů** – pochopí problém, přemýšlí o příčinách vzniku problému, problém vyřeší.
- 3. Kompetence komunikativní** – vyjadřuje své pocity, účastní se diskuzí, reaguje a vyjadřuje vlastní názor, rozvíjí slovní zásobu, která mu umožní lépe komunikovat s okolím.
- 4. Kompetence sociální a personální** – dodržuje domluvená pravidla, pracuje na příjemné atmosféře ve skupině, upevňuje přátelské vztahy, přijímá a plní zadané úkoly, pracuje na svém pozitivním myšlení – zvyšuje si sebedůvěru, pracuje na svém sebeuspokojení, sebeúctě.

Tábor (kromě zážitků) má za úkol rozvíjet znalosti a zkušenosti získané ve škole, děti na táboře řeší problémy bez rodičů, podporuje se samostatnost, učí se vyjadřovat svůj názor. Tyto dovednosti později

využívají ve škole i dalším životě. Správný tábor je pro dítě přínosný ve všech směrech. Vedoucím tábor pomáhá ověřovat si metody práce s dětmi v praxi, a nahlížet na řadu jevů očima dětí. Správně vedené činnosti **pomocí interakce rozvíjí obě zúčastněné strany.**

4. KAPITOLA LETNÍ TÁBOR POŘÁDANÝ ŠKOLNÍ DRUŽINOU ZŠ NÁMĚSTÍ JIŘÍHO Z LOBKOVIC 22, PRAHA 3

Tato kapitola je zaměřena na praktickou zkušenost s pořádáním letního tábora, který je pořádaný školní družinou při ZŠ nám. Jiřího z Lobkovic 22, Praha 3. Cílem je nastítnit přípravu před vlastním konáním, činnosti a průběh práce během konání letního tábora a závěrečné práce - zhodnocení kladů, záporů a využití zkušeností k pořádání táborů do budoucna.

4.1 Charakter tábora ŠD ZŠ Lobkovicovo

Školní družina (dále jen ŠD) pořádá letní tábor již **čtvrtým rokem** a dospělý personál je celé roky stejný, osvědčený, dobře se doplňuje. Tábor je vyvrcholením celoroční činnosti ŠD a účastnit se mohou žáci školy (prvního i druhého stupně), případně jejich sourozenci. Za léta se velmi **osvědčila účast různých věkových skupin.**

Termín tábora je vždy začátkem prázdnin, první červencový týden. Má to své výhody (např. pokrytí prvního prázdninového termínu) a nevýhody (státní svátky, které využívají rodiny pro vlastní dovolenou). Tábor je koncipován jako **týdenní. Kapacita tábora je 40-45 dětí / 7 pracovníků.**

Dospělý doprovod tvoří tři vychovatelky - zaměstnanci školy (jedna plní funkci zdravotníka, má platný zdravotní kurz), další čtyři dospělí jsou z řad rodičů dětí nebo rodinných příslušníků zaměstnanců, kteří léta pomáhají při pořádání nejrůznějších akcí pořádaných ŠD (vánoční, velikonoční jarmark, výlety, soutěže).

Tábor je pořádán každoročně, vždy na jiném pobytovém místě v České republice. Jedná se o stálý tábor pro smíšenou skupinu dětí ve věku 6-15 let. Pro každý rok je voleno ústřední téma, z pohledu zaměření se jedná o všestranný tábor (hry, sport, odpočinek, dobrodružství).

4.2 Přípravná fáze

Jedním z prvních úkolů je **výběr objektu**. Kritéria výběru byla následující:

- Cena
- Vzdálenost od Prahy (náklady na dopravu)
- Využití objektu pouze námi (v uvedeném termínu)
- Vybavenost (interiéry, exteriéry – hřiště atd.)
- Okolí (výlety, dostupnost koupání atd.)

Každý rok se tábor koná na jiném místě. K výběru objektu je využíván internet, případně doporučení, vytipované objekty hlavní vedoucí vždy osobně navštíví (ovšem ani návštěvou není zaručeno dodržení všech

smluvených požadavků), a po konzultaci s ostatními je vybrán vhodný objekt.

Letos byla zvolena **Chata Polesí, v obci Rynoltice**. Ústředním tématem každého tábora je celotáborová hra. Po Pirátech z Karibiku, Divokém západě, Vesmíru bylo vybráno pohádkové téma s názvem „**U sedmi trpaslíků**“. Vždy máme s sebou jedno auto. Menší počet dětí by zvýšil náklady na celý pobyt ostatním účastníkům. Konečná **cena tábora byla 3500 Kč za dítě, za předpokladu, že se tábora zúčastní 45 dětí**.

V ceně je zahrnuto:

- doprava
- ubytování
- strava 5krát denně
- druhá večeře
- odměny, pomůcky k hrám a soutěžím
- výdaje na pořádané výlety
- mzda dospělého personálu
- výdaje za pojištění

Obr. 8: Objekt Rynoltice, archiv: Marie Dušková 2011

Nábor účastníků byl zahájen v lednu 2011, zájemci obdrželi závaznou přihlášku. S odevzdáním přihlášky se platila záloha 1000 Kč (hotově), zbytek se doplácel do konce května (na účet školy). Storno poplatky byly: 500 Kč doprava + 100 Kč za lůžko (pokud nebylo storno z důvodů nemoci, potvrzené lékařem). Při náboru účastníků máme vždy náhradníky. Tábor má tradici a část dětí jede již po několikáté. Některé děti se účastní tábora z důvodů, že již znají kamarády i dospělé (zejména děti z prvních tříd, děti sociálně slabší). Sociálně slabším rodinám bylo umožněno splácet ve více splátkách. Dvěma dětem z azylového domu částečně přispěl „Klub rodičů“ (možnost dostat se do jiného prostředí, zažít prázdninové dobrodružství).

Příloha č. 6: Závazná přihláška, zdravotní dotazník a bezinfekčnost, strana 108

Schůzka k organizaci programu, příprava pomůcek, kostýmů proběhla dvakrát. V průběhu schůzek se dohodla strategie her, příprava kostýmů a všech pomůcek, které byly pro chod tábora klíčové. Náš sehraný tým si jednotlivé úkoly rozdělil. Příprava vychovatelů ve škole probíhala průběžně a nápady byly neustále vylepšovány.

Dalším bodem bylo **uzavření smlouvy s autodopravcem**. Celoročně i k pořádání výletů během roku a na školy v přírodě škola spolupracuje s osvědčeným a spolehlivým dopravcem ALVATUR. Kritériem výběru je v tomto případě nejen cena, ale také ochota a spolehlivost. Náklady na dopravu pro jedno dítě byly 500 Kč. Dalším nákladem z oblasti dopravy byl provoz jednoho auta (amortizace a náklady na benzín).

Vedoucí vychovatelkou byl zajištěn výběr přihlášek a jejich evidence, výběr peněz, platba zálohy smluvnímu zařízení, uzavření smlouvy s vybraným objektem (smlouva byla uzavřena se školou a podepsána ředitelkou školy). V její kompetenci bylo dále schválení programu,

rozdělení úkolů při přípravě celotáborové hry, pomůcek, odměn, kostýmů. **Sjednala také pojištění všech účastníků tábora na 9 dní.**

Zdravotník má na starosti lékárníčku, kterou doplní a provede kontrolu, aby se v lékárně nenacházely prošlé léky. Má připravený šanon na lékařská potvrzení, bezinfekčnost, kartičky pojištěnce, informace o pravidelném užívání léků. Schvaluje jídelníček, který byl dodán 15 dní před odjezdem. Jídelníček je před akcí schválen, ale opět platí, že jídla se dají připravovat z různě kvalitních surovin a tudíž se jejich kvalita může výrazně lišit (používání polotovarů, nevhodné servírování, poskytnutí kvality služeb na spodní hranici předepsaných předpisů a hygienických požadavků).

4.3 Příprava celotáborové hry

Téma pro další letní tábor je vždy zvoleno již v létě, v průběhu pořádání aktuálního tábora. Téma je široké, aby se dalo dobře zařadit do her a soutěží. Naše téma bylo: „**U sedmi trpaslíků**“.

Harmonogram přípravy:

- Prvním nápadem bylo sedm trpaslíků, trpaslíky budou představovat dospělí. Z toho vyplynul první úkol: připravit kostým pro jednotlivé trpaslíky (čepičky, košile s páskem, lopatičky, lucerničky).
- Pohádka „O Sněhurce“ – hru opět nacvičí dospělí, nutnost nácvičku, příprava kulis, kostýmů.

- Nácvik písně Tepláková souprava – bude zařazená v průběhu diskotéky.
- Zajistit CD s písněmi na diskotéku, připravit ukázky z filmů na soutěžní „Videostop“
- Fond her – do místnosti (Videostop, čokoláda, ocásky, Bingo, Reklamy, Tanec s balónkem atd.), fond her ven (Pohádkový les, Hry k táboráku, 12 měsíčků, Soutěž v pohádkových disciplínách – běh v sedmimílových botách, skok v kuřích botách, běh v ploutvých, střelba ze vzduchovky, Karneval – masky a vhodné hry, Sběr dračích vajec)
- Rozdělení dětí do družstev – 8 družstev po pěti dětech, kapitáni vždy nejstarší děti, připravení hodnocení hry (plakát, který bude vyvěšen, aby děti mohly pravidelně sledovat svoje výsledky)
- Příprava diplomů, herních karet, odměn, sportovních pomůcek, kostýmů – rozděleno pro jednotlivé dospělé.
- Táborák se spaním ve stanu – pouze děti, které budou chtít, v případě velkého zájmu akce proběhne opakovaně. Úkol – zajistit stany, spacáky, karimatky (pomoc od rodičů účastníků tábora).
- Zajištění výletů – Aquapark Liberec (autobus, objednat návštěvu), výlet na Sloní kameny, zámek Lamberk. Lanové centrum – dohoda, že akce se bude pořádat v místním lese. Zjistit vlakové spoje do okolí (cena, odjezdy, příjezdy).
- Příprava seznamů dětí.

- Zajistit pojištění účastníků tábora na 9 dní.
- Zajistit odemčení školy při odjezdu a při příjezdu z tábora.
- Zajistit ohlášení o pořádání letního na úřadě.
- Zajistit lékaře, který zajistí ošetření pro děti v případě potřeby.

4.4 Schůzka rodičů

- Na schůzce byli rodiče seznámeni s programem tábora, byl rozdán seznam věcí s adresou tábora a telefonním číslem, na které bylo možno volat v případě problému.
- Jako každoročně byla zdůrazněna důležitost některých věcí, jako holínky, dostatek převlečení, vhodná obuv a pláštěnka.
- Rodiče byli upozorněni na cenné věci, za které nebude ručeno, za nevhodné se považují mobilní telefony, herní konzole atd.
- S plánovaným spaním ve stanech, byli rodiče požádáni o zapůjčení stanů, karimatek a spacích pytlů.
- Byly rozdány formuláře nutné k odjezdu na tábor (Lékařské potvrzení, Bezinfekčnost, Prohlášení v případě škody způsobené dítětem, Zdravotní dotazník, nutno dodat kopii průkazu pojištění).

- Rodiče byli seznámeni s řádem, programem, denním režimem tábora, personálním obsazením.
- Doporučené kapesné 200 – 300 Kč, bylo stanoveno za dostačující.
- Velmi důležité – balit s dětmi, aby věděly, kde věci mají a jaké, nutnost věci podepsat.
- Každé dítě by mělo mít pohádkovou masku – úkol masku připravit.
- Pošta na tábor – napsat dětem, pište hodně, alespoň jeden pohled (vždy se najde případ, kdy dítě za celý pobyt nedostane ani jeden dopis).

4.5 Dokumenty dospělého doprovodu

- Potvrzení o zaměstnancích školy (nemusí mít zdravotní potvrzení)
- Dohody o vykonané práci, mzda za vykonanou práci
- Zdravotní potvrzení účastníků, kteří nejsou zaměstnanci školy
- Kontrola zdravotního kurzu pro zdravotníka

4.6 Realizační fáze – vlastní tábor

Cíl tábora: prožít začátek prázdnin aktivně, s dobrou partou, naučit se nové věci, vyzkoušet teoreticky nabyté vědomosti v praxi, úkoly praktického života (úklid, sebeobslužné činnosti, vaření, prostírání, mytí nádobí, balení věcí), přiblížit se přírodě, umět se dívat kolem sebe, navázat nové kamarádké vztahy, zažít dobrodružství, překonat sám sebe, pomáhat a spolupracovat s druhými.

Metody a formy: skupinová i samostatná práce, hra, soutěže, literární, výtvarná a pracovní tvorba, dramatizace.

Děti i pracovníci byli seznámeni s ubytovacím řádem, režimem dne, s programem a organizací letního tábora, se zdravotníkem. Služba dne (vždy jedno družstvo) mělo na starost přípravu a úklid jídelny, svolávání na program. První tři dny souvisle přšelo, bylo nutné převážnou část dne trávit v budově a využita byla „mokrý“ varianta programu. Ubytování bylo

Obr. 9: Výlet do okolí, archiv: Marie Dušková 2011

na jednom patře. Po večerním programu zájemci dostávali druhou večeři. Jídelníček byl vyvěšený na nástěnce před jídelnou. S množstvím a podáváním jídla byl menší problém (malé porce, při snídani chyběly talíře, pomazánka v misce od zmrzliny atd.). Děti již při příjezdu výborně spolupracovaly, starší

pomáhaly se zavazadly, stláním postelí, přirozeně platilo, že starší pomáhají mladším, mají je při plnění úkolů na starost, mladší děti se staršími také dobře spolupracovaly - věkové skupiny se vzájemně respektovaly.

Program tábora byl pestrý, ale některé připravené aktivity bylo nutné vzhledem k neochotě personálu a obyvatel vesnice obměnit, některé musely být z programu úplně vyřazeny. Naše stížnosti na stravu provozovatel nepatrně zlepšil, plnil své povinnosti na spodní hraně předpisů. Při

Obr. 10: Aktivity v objektu, archiv: Marie Dušková 2011

diskotéce nám bylo nařízeno nevětrat, hlukem rušíme sousedy, předem domluvené používání louky nám bylo zakázáno a lanové aktivity, které se před pořádáním tábora domluvily, musely být zrušeny. Náš program pro děti byl i tak pestrý,

zážitky dětí nebyly narušeny, jen bylo nutné vyplnit program jinou alternativou.

Program na následující den byl upřesněn večer, podle počasí. Součástí programu každého dne byla celotáborová hra, ale i soutěže, které byly vyhodnoceny individuálně, výsledky nebyly započteny do celotáborové hry. Při organizaci her byla intenzivně využívána vzájemná spolupráce a příkladu starších a mladších dětí. Program jednoho odpoledne byl v režii starších dětí, měly na starost odpolední hru, kterou připravili pro mladší děti. Zde bylo možné pozorovat, jak dobře mají odpozorovány naše

postupy, metody, hlediska bezpečnosti. Dospělí při organizaci pomáhali, zajišťovali bezpečnost, v případě potřeby zasáhli.

Během celého tábora, při všech probíhajících činnostech byla dodržována bezpečnostní pravidla. Na začátku pobytu s pravidly byli seznámeni všichni účastníci.

Prostředí bylo ideální pro pohádkové bytosti, blízkost lesa, vlakového nádraží, plánované výlety.

Nejvíce atraktivní činností bylo spaní ve stanu, táborák, netradiční, originální hry a soutěže k celotáborové hře.

4.6.1 Příprava 2. 7. 2011

Odjezd: 9, 00 Praha

Zahájení obědem, po kterém následovalo rozdělení do pokojů a polední klid. Odpolední program byl vycházka do okolí, stavění domečků z přírodnin v lese, prohlídka bunkru z 2. světové války.

Po návratu následovala večeře a večerní program.

Večerní program byla seznamovací diskotéka – tanec, soutěže, dospělí předvedli nacvičenou píseň „Tepláková souprava“. Součástí večera bylo seznámení s režimem a organizací dne, plánem na druhý den a rozdělení dětí do osmi družstev po pěti. Úkolem číslo jedna bylo vymyslet si název družstva a vytvořit si svůj erb.

Hodnocení dne: Pozitivně hodnotím pomoc starších dětí mladším s věcmi, stláním. Organizace při odjezdu je vždy náročná, ale nakonec vše proběhlo bez větších problémů.

4.6.2 Příprava 3. 7. 2011

Budíček: Motivací k celotáborové hře bylo, že dnes budíček byl obstarán trpaslíky (pro upřesnění 7 trpaslíků, převlečený doprovod tábora). Po budíčku následoval první soutěžní úkol – družstva měla do snídaně odhalit jména jednotlivých trpaslíků (Rýpal, Stydlin, Dřimal, Kýchal, Štístko, Šmudla, Rejpal).

Dopolední program (mokrý verze)

- Pohádkový videostop – inspirace televizním pořadem. Dětem se pouštěly známé ukázky a úkolem bylo zodpovědět otázku, která se vztahovala k ukázce. Použili jsme filmy: Jak se krotí krokodýli, Sněženky a machři, Rákosníček, Jája a Pája a další. Soutěžilo se ve družstvech a získané body se připočítaly do celotáborové hry.
- Film na přání dětí – „ Jak se krotí krokodýli“

Oběd a polední klid

Odpolední program (počasí se zlepšilo, šli jsme ven)

- Vycházka do lesa – cesta byla úplné dobrodružství, děti si v holinách užily každou kaluž, se sušením se počítalo.

- Pohádková hra v lese „Sběr dračích vajec“ – Na volném prostranství v lese byla připravená plastová vajíčka z kinder vajíček, do kterých byly umístěné lístečky, na kterých byl vždy jeden název pohádkové bytosti (celkem 40 – např. Mach a Šebestová, Mája a Vilík, Štaflík a Špagetka). Úkolem bylo, aby děti po zjištění jména pohádkové bytosti našly druhou postavu a nahlásili se. První pro své družstvo získali 20 bodů, druzí 19 atd. Motivací ke hře byl příběh o drakovi, který zde nakladl vajíčka, ve kterých jsou jména pohádkových bytostí a úkolem pro děti je tyto vajíčka najít.
- Po svačině měly děti prostor na přípravu večerního programu. Úkolem pro každé družstvo bylo nacvičit jednu reklamu, dospělí pomáhali (dodáním pomůcek, dozor).

Večeře

Večerní program

- „Sněhurka a sedm trpaslíků“ – dospělí nacvičili pohádku a dětem jako motivaci k jejich vystoupení na téma „Reklamy“ zahráli.
- Reklamy – družstva si připravila reklamy na téma: šampon, super tyčinka, white cola, zubní pasta, jste, to co jíte). Reklamy se vyhodnotily hned a do celotáborové hry si každé družstvo zapsalo 10 bodů.

Hodnocení dne: Volba programu musela být přizpůsobena nepříznivému počasí. Hra s ukázkami z filmů byla atraktivní, náročné bylo uhlídat, aby

odpovídal pouze vybraný soutěžící. Trest za nápovědu byla ztráta bodů, které se za danou otázku mohly získat. Čas po soutěži vyplnil film na přání dětí.

Hra v odpoledním programu byla pohybová, vyvažující sedavé dopoledne. Motivace zaujala hlavně mladší děti, ale soutěživého ducha předvedly i děti starší. Procházka lesem byla klidná, chůze v kalužích byla pro některé

Obr. 11: večerní program, archiv: Marie Dušková 2011

největším dobrodružstvím.

Večerní program měl spád. Pohádka byla vtipná, zaujala a posloužila jako motivace pro výkon dětí. Bylo možné pozorovat, jak dobře mají děti styl a provedení reklam vyzoborovaný. Předvedení, kulisy i nápady byly ohromné a činnost je opravdu nadchla.

4.6.3 Příprava 4. 7. 2011

Nepříznivé počasí opět trvá.

Dopolední program: Pršelo méně, tak se vyrazilo do vesnice do krámku, kde si děti mohly koupit sladkosti za své kapesné. Cesta byla přímo pohádková, cestou nám chvíli svítilo sluníčko, následoval přívalový déšť a to se na nás zlobil čaroděj, kterého jsme svojí statečností překonali.

Po příchodu se sušily boty a mokré věci a polední klid doprovázela příprava karnevalových kostýmů.

Oběd a polední klid

Odpolední program – Karneval

- Představení masek
- Tanec disko
- Hlasování dětí
- Vyhodnocení (věcná odměna pro vyhlášené masky a lízátko pro každého účastníka karnevalu)

Obr. 12: karneval, archiv: Marie Dušková 2011

Večeře

Večerní program: volnější, možnost hrát stolní hry, připravovat program pro ostatní na další večer.

Hodnocení dne: Náročné na organizaci programu vzhledem k nepříznivému počasí. Upevnění vztahů mezi účastníky, vzájemně si pomáhají, podpora věkových rozdílů, učení nápodobou. Program byl živý, děti bavil.

4.6.4 Příprava 5. 7. 2011

Dopolední program:

Návštěva AQUAPARKU v Liberci. Výlet byl naplánovaný a doprava zajištěná již před odjezdem. Děti měly batůžky (svačina, plavky, ručník – nutná kontrola před odjezdem). Každý dospělý měl na starost skupinku pěti až šesti dětí. Neplavci měli rukávky. Přehlednost byla

Obr. 13: návštěva aquaparku, archiv: Marie Dušková 2011

dobrá, v dopoledních hodinách zde bylo málo jiných návštěvníků. Děti využívaly dvě vířivky, bazén, dva tobogány.

Oběd a polední klid

Odpolední program: Program byl oddělený. Mladší děti a čtyři dospělí měly v lese bojovou hru s pohádkovou tematikou.

Úkoly: např. hod na cíl, faktor strachu – pohladit a políbit žížalu, dokončení přísloví, popletené pohádky.

Hodnotil se čas a správně splněné úkoly. Děti soutěžily ve dvojicích, které si samy sestavily.

Starší děti (12) a tři dospělí hrály hry na louce. Hry: Na čísla – holky proti klukům, hledání čísel, Potůček – skákání přes šňůru, Ocásky – ulov

ocásek soupeři, kdo nepřijde o svůj ocásek, je vítěz. Ocásky – zastrčené triko za tepláky.

Večeře

Večerní program: Pěkné počasí, šlo se ještě ven. Děti si vybraly činnost, která je bavila (fotbal, líný tenis, různé honičky, švihadla, obruče)

Hodnocení dne: Dopoledne bylo náročnější a byl posunutý oběd. Dětem se vodní radovánky moc líbily, proto se zvolil volnější program na odpoledne. **Velkou pochvalu si zasloužily velké děti, které velmi intenzivně pomáhaly (samy, bez upozornění dospělých). Považuji za velký úspěch.** Klidné odpoledne a možnost vlastní volby byla vhodně zvolená a proběhla bez problémů.

4.6.5 Příprava 6. 7. 2011

Dopolední program: Výlet vlakem na zámek Lemberk

Cesta vlakem byla pro mnohé děti první, proto velmi atraktivní. Pěší trasa byla všemi účastníky zvládnutá, opět probíhala velká kolektivní spolupráce.

V zámecké zahradě byla pohádková stezka, kterou všichni úspěšně zvládli. Počasí se vydařilo.

Oběd a polední klid

Odpolední program:

Pohádkové soutěže v lese:

- Běh v sedmimílových botách
- Skok v kuřích nohách
- Běh v potápěčských ploutvích
- Střelba ze vzduchovky

Večeře

Večerní program: příprava dřeva na táborák, stavba stanů. Děti, které měly zájem, se mohly nahlásit a vyzkoušet si spát jednu noc ve stanu. Pro velký počet zájemců se spalo ve stanu dvě noci. První skupina spí ve stanech.

Hodnocení dne:
Neustále pestrý, atraktivní a originální program děti bavil, čas rychle plynul. Praktická příprava na táborák byla pro některé děti náročná, činnost je příliš nebavila, úklid cesty z lesa, po které jsme

Obr. 14: výlet na zámek Lemberk, archiv: Marie Dušková 2011

dřevo nosili, se některým musel neustále připomínat. Je vidět, že někteří jsou zvyklí na opékání bez práce. Největší atrakcí dne bylo spaní ve stanech.

4.6.6 Příprava 7. 7: 2011

Dopolední program: Výlet na Sloní kameny. Cesta tam i zpět byla 7 km. Počasí nádherné, děti měly batůžky se svačinou a pitím, všichni měli pokrývku hlavy. Přírodní útvar stál za zhlédnutí, celý jsme ho prošli.

Oběd a polední klid

Odpolední program: Probíhal opět odděleně malé a velké děti.

Malé děti šly do lesa, kde hledaly pohádkové bytosti (převlečení dospělí za Bílou paní, Vodníka, Karkulku, Aladina, Šebestovou). U každé splnily úkol a dostaly odměnu.

Mezi tím si velké děti pro malé připravily hru „Na 12 měsíčků“. Každý z dětí představoval jeden měsíc. Představovaly se postupně symbolem daného měsíce. Malé děti měly uhodnout, jaký měsíc představují.

Večeře

Večerní program:

- Táborák

- Každé družstvo mělo krátký program

- Pečení masa
- Polovina dětí a dospělých spí ve stanech

Hodnocení dne:
Největším zážitkem byl táborák a spaní ve stanu. Pohádkový program zaujal, byl časově přijatelný, výborný nápad s přípravou soutěže velkých dětí pro děti mladší.

Obr. 15: přenocování ve stanu, archiv: Marie Dušková 2011

4.6.7 Příprava 8. 7. 2011

Dopolední program: Volná vycházka do lesa, sběr borůvek, stavění domečků, na volném prostranství individuální hry dětí.

Oběd a polední klid

Odpolední program: Celý připravily starší děti. Malé děti soutěžily ve dvojicích a plnily cestou lesem drobné úkoly (malování pohádkových bytostí, hádání pohádkových dvojic, hod na terč, poznávání lesních plodů, skok daleký). Po skončení soutěže na všechny čekal „Stoleček s ubrouskem prostři se“ (připravené nakrájené ovoce).

Večeře

Večerní program: Diskotéka – soutěže (Ferda – propíchávání balónků, pod tancovávání, židličky, čokoláda).

Hodnocení dne: Celý tábor byl v duchu pohody, přátelství, spolupráce. Činnosti, které proběhly, měly pozitivní ohlasy.

4.6.8 Příprava 9. 7. 2011

Dopolední program: Poslední výlet vlakem do městečka Jablonné v Podještědí. Zde byla navštívená zdejší věž, děti měly možnost utratit zbytek kapesného. Rozchod na náměstí byl ve skupinách, kdy starší děti vždy hlídaly někoho mladšího. Návrat byl na oběd.

Oběd a polední klid

Odpolední program: Hry na louce, balení stanů, na plácku v lese oblíbené stavění domečků.

Večeře

Večerní program: Závěrečná diskotéka s vyhodnocením celého tábora, rozdání odměn, diplomů, sladkostí. Po skončení následovalo balení a úklid pokojů.

Hodnocení dne: V závěru pobytu se dětský kolektiv velmi stmelil, byla s ním velmi dobrá spolupráce. Pro všechny byl pozitivní.

10. 7. 2011 odjezd do Prahy, návrat byl v dopoledních hodinách před základní školou.

Příloha č. 7: Diplomy, strana 111

4.7 Závěrečné činnosti a vyhodnocení akce

Vyhodnocení pomáhá, protože si celou akci rozdělíme na to, co se povedlo a bude vhodné s tím pracovat i v budoucnu a na to, co nemělo patřičný ohlas nebo se neosvědčilo. Jednou z možností vyhodnocení je SWOT analýza.

4.7.1 SWOT analýza letního tábora

SWOT analýza představuje pohled na organizaci nebo hodnocený projekt, a to analýzou interního (vnitřního prostředí) = silné a slabé stránky (S, W) a analýzou okolí = příležitosti a hrozby (O, T). Okolí organizace nemůžeme přímo ovlivnit (ale monitorujeme jej a snažíme se předvídat vývoj), ovlivňujeme jej nepřímo za pomoci využívání silných a potlačování slabých stránek.

SWOT analýza		
Vnitřní prostředí	Silné stránky (Strengths) <ul style="list-style-type: none"> • Kvalifikovaný a sehraný tým vychovatelek • Atraktivní program, soutěže, výlety, dobrodružství • Znalost dětí, děti znají dospělé • Tradice pořádání (tento tábor proběhl již po čtvrté) • Přátelský vztah (dítě – dítě, dítě – dospělí), děti všem dospělým tykají (nutné dodržení respektu) • Ochota vychovatelek pracovat ve svém volném čase (tábor organizují v době své dovolené) • ŠD pořádáním tábora nabízí provoz i o prázdninách • Využití spolupráci s rodiči a s prarodiči (různé profesní možnosti) • Zajištění programu na část prázdnin 	Slabé stránky (Weaknesses) <ul style="list-style-type: none"> • Malá podpora vedení školy • Finanční hledisko (u sociálně slabých rodin) • Horší spolupráce s některými rodiči • Malá prestiž vychovatelské profese • Nemotivující finanční odměny • Nedodržení smluvených podmínek • Nezájem některých rodičů o aktivity pořádané ŠD • Lepší prezentace na www.lobkovicovo.cz • Náročnost výběru vhodného objektu • Dodržování hygienických a právních předpisů na spodní hraně normy • Zaměřit pozornost na evalvací LT
	Příležitosti (Opportunities) <ul style="list-style-type: none"> • Prezentace činnosti na táboře na www.rajce.cz (každodenní aktualizace informací a fotografií) • Spolupráce se ŠD na Praze 3 (podělit se o zkušenosti) • Budova v době konání tábora byla pouze naše • Práce s heterogenní skupinou (vzájemná pomoc, příklad) • Využití kladného hodnocení předešlých táborů • Dopravní výchova (chůze ve skupině na silnici, cestování v dopravních prostředcích) • Velké město – lepší finanční podmínky • Velká zaměstnanost rodičů (nabídka pokrytí části prázdnin) • Možnost využití louky, sportovních ploch, dostupný les 	Hrozby (Threats) <ul style="list-style-type: none"> • Nenaplnění potřebné kapacity • Problém sehnat vhodný objekt • Stále rostoucí přísun různých cizinců (jazyková bariéra, různé společenské rituály) • Efekt nůžek (sociálně slabé rodiny versus bohatí) • Růst nákladů na provoz tábora • Finanční náročnost pro sociálně slabé rodiny • Společenské tendence nespolečenské spolupráce se školou, snižování váhy pedagogické profese, přehazování odpovědnosti za výchovu na školu
Vnější prostředí		

4.7.2 Použití SWOT analýzy pro stanovení strategie

Vyhodnocení SWOT analýzy vede ke kvalitnější činnosti ve všech fázích organizace LT. SWOT analýzu je možné využít jako silný nástroj pro stanovení a optimalizaci další strategie. Nabízí se tyto možnosti:

- MAX-MAX strategie – maximalizací silných stránek – maximalizovat příležitosti
- MIN-MAX strategie – minimalizací slabých stránek – maximalizovat příležitosti
- MAX-MIN strategie – maximalizací silných stránek – minimalizovat hrozby
- MIN-MIN strategie – minimalizací slabých stránek – minimalizovat hrozby

Jako konkrétní můžeme uvést následující náměty:

- Zlepšení spolupráce s vedením školy, snaha o větší podporu k pořádání nadstandardních činností (táborů, sportovních akcí, akcí pro rodiče) jak??
- Podpora pedagogů při jejich aktivitách pro děti, orientace na co nejnižší mzdové náklady se v dlouhodobém horizontu jeví jako vysoce riziková. Ale čím prostředky získat? Co třeba spolupráce s obcí, jak oslovit obec....??? Podpora z podnikatelské veřejnosti, fundraising....

- Rozšířit spolupráci s rodiči (řada z nich by mohla odborně přispět), navázat spolupráci i s novými organizacemi (mají zase jiný pohled na věc), usilovat o zlepšení komunitní spolupráce.
- Možnost rozšíření spolupráce na mezinárodní úrovni (výměnný LT se školou v Německu), rozvoj jazykových dovedností, seznámení s jinou kulturou.
- Pokusit se o finanční sponzorování některé části letního tábora (úhrada za dopravu, odměny pro děti za soutěže – upomínkové předměty atd.).
- Udržet cenu tábora na rozumné výši a zároveň udržet kvalitu poskytovaných služeb.
- Zaměřit pozornost závěrečné evalvací LT (hodnocení dětí během LT, po skončení a s odstupem několika měsíců, pracovat s názorem a připomínkami rodičů).

4.7.3 Klíčové kompetence rozvíjené na LT příklady z praxe

Z našich činností v průběhu tábora lze vysledovat plnění následujících kompetencí

- 1. Kompetence k učení** – využívá získané poznatky, má možnost zasahovat do plánování, organizování vlastního učení, hodnotí výsledky své práce, vidí pokrok, učí se pracovat s časem – plánovat si úkoly (při pohádkových hrách, příprava vlastního programu – Reklamy, Program pro ostatní účastníky tábora, maximální využití času na přípravu zadané činnosti).
- 2. Kompetence k řešení problémů** – pochopí problém, přemýšlí o příčinách vzniku problému, problém vyřeší (děti na táboře měly možnost připravené úkoly řešit formou hry, zábavou, která by jim měla být nápomocná v běžném životě).
- 3. Kompetence komunikativní** – vyjadřuje své pocity, účastní se diskuzí, reaguje a vyjadřuje vlastní názor, rozvíjí slovní zásobu, která mu umožní lépe komunikovat s okolím (komunikace je též rozvíjena nenásilně, formou hry, ve skupině, individuálně, děti měly možnost vyzkoušet si řečnické dovednosti před publikem, známým publikem, měly možnost slovní improvizace).
- 4. Kompetence sociální a personální** – dodržuje domluvená pravidla, pracuje na příjemné atmosféře ve skupině, upevňuje přátelské vztahy, přijímá a plní zadané úkoly, pracuje na svém pozitivním myšlení – zvyšuje si sebedůvěru, pracuje na svém sebeuspokojení, sebeúctě (zde považují za nejdůležitější navození příjemné, přátelské atmosféry, navázat kvalitní přátelské vztahy

v jednotlivých družstvech, ale i se všemi účastníky LT, plnění úkolů, kdy na mně závisí výsledek celé skupiny, rozvoj zodpovědnosti byl obsažen téměř ve všech hrách – velmi důležitý prvek do života, nezklamou ostatní).

4.7.4 Evaluace letního tábora

Z pohledu organizátora jsme tábor hodnotili pomocí SWOT analýzy. Stejně důležité je pro nás zjištění, jak tábor hodnotí děti. Zabývali jsme se proto také názorem dětí na jednotlivé činnosti tábora. Rozhovory byly vedeny hned po ukončení programu. Hodnocení dětí bylo důležité pro tvorbu a úpravu dalšího programu. Do budoucna bychom rádi zhodnocení rozšířili - před táborem, během tábora a po skončení tábora (odstup dvou měsíců) budou děti vyplňovat krátký dotazník. Dotazníky budou vyhodnoceny a poslouží pro další kvalitní práci s mládeží. Také rodiče měli možnost napsat hodnocení, návrhy na zlepšení a nedostatky do knihy ve vestibulu, která byla součástí výstavy a prezentace letního tábora. Tyto cenné informace budou využity při realizaci dalších akcí pořádaných ŠD.

Kromě zhodnocení činností probíhají v závěrečné fázi také nezbytné administrativní úkony:

Zdravotník rozdává rodičům dokumenty, pokud bylo jejich dítě ošetřeno (odřeniny, odstranění klíšřat, nemoc – ošetření u lékaře) – zdravotník předává písemnou zprávu o ošetření.

Finanční vyúčtování, případné vrácení peněz (v našem případě bylo vráceno 150 Kč) bylo zcela transparentní. Vedení účetnictví mají rodiče na požádání k nahlédnutí (každý rodič k vráceným penězům dostal zkrácené vyúčtování). Finanční vyúčtování bylo rovněž odevzdáno ředitelce školy.

Příležitost k možnému příspěvku na další činnost a zviditelnění práce ŠD a školy je **propagace tábora**, (prezentace na stránkách školy, ve vestibulu školy, v Radničních listech a jiných místních periodikách).

Povinností je uchování veškeré dokumentace celého tábora po dobu 6 měsíců.

5. ZÁVĚR

Vybrané téma vycházelo z dlouholeté praxe ve ŠD a zkušeností s pořádáním letních táborů organizovaných ŠD. Hlavním cílem celé práce měl být ucelený přehled o tradici letních táborů a organizacích, které tábory pořádají. V práci je rovněž shrnutí současné legislativy týkající se pořádání LT, návod na přípravu LT a konkrétní příklad z praxe.

Vytvořený historický přehled je poměrně podrobný, ačkoliv k danému tématu není dostatek odborné literatury. Většina informací byla získána z webových stránek jednotlivých organizací, případně z výpovědí pamětníků. V první kapitole tak byla použita především metoda studia dokumentů k danému tématu, a rozhovory s respondenty. Přehledem se podařilo vytvořit ucelenou představu o vzniku a tradici pořádání LT. Tradice pořádání prázdninových táborů motivuje k udržení, ideálně k rozvoji.

Druhá kapitola týkající se legislativy k pořádání LT byla na zpracování nejnáročnější částí BP a vycházela z negativních zkušeností, které bylo nutné řešit v průběhu let, kdy se organizací táborů zabýváme. Možná je zde ještě prostor pro doplnění. V této kapitole byla použita metoda studia odborné literatury. Podstatou bylo ukázat na důležité momenty (a limity) současné legislativy.

Třetí a čtvrtá kapitola je již návodem k organizaci LT, a dominantní metodou při tvorbě byla vlastní praktická zkušenost s organizováním LT a rozhovory s respondenty, v menší míře pak odborná literatura.

Cíl vytyčený na začátku bakalářské práce byl dle mého názoru splněn, a práce se může stát pomůckou pro přípravu LT.

6. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A DALŠÍCH ZDROJŮ

Literatura:

BEROUŠEK, P.: *Rádce provozovatele a vedoucího dětského tábora*. Sondy. Praha 1999. 64 s.

BURDA, J., ŠLOSAROVÁ, V. a kol.: *Tábory a další zotavovací akce*. Aktualizované vydání. NIDM MŠMT, Praha 2008. 144 s. ISBN 978-80-86784-59-5

HÁJEK, B., Hofbauer, B., Pávková, J.: *Pedagogické ovlivňování volného času*. 1. Vydání. Portál, Praha 2008. 240 s. ISBN 978-80-473-1

HARMACH, J.: *Vybrané paragrafy k letní činnosti*. Vydal Institut dětí a mládeže MŠMT ČR 1996. 47 s. ISBN 80-86033-04-X.

HEŘMANOVÁ, J., MACEK, M.: *Metodika pro tvorbu ŠVP ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání*. NIDM MŠMT, Praha 2009. 110 s. ISBN 978-80-86784-77-9

JANČINOVÁ, M., a kol.: *Pionýrské tábory československo-sovětského přátelství*. Vydalo Lidové nakladatelství. Praha 1984, 80 s. ISBN: není

JANIŠ, K. ml.: *Úvod do problematiky volného času*. 1. Vydání. Slezská univerzita, Opava 2009. 62 s. ISBN 978-80-7248-530-7

KALÁBOVÁ, N.: *Pohádkové vzdělávání*. NIDM MŠMT, Praha 2007. 158 s. ISBN 978-80-86784-56-4

KALÁBOVÁ, N.: *Pohádkové vzdělávání 2*. NIDM MŠMT, Praha 2009. 172 s. ISBN 978-80-86784-85-4

KOLEKTIV SKAUTU A SKAUTEK Z BRNA: *Hledání společné cesty*. Vydal Čin 2001. 136 s. ISBN není

LOM, M., ŠEBEK, J.: *Historie českého skautingu slovem a obrazem*. Vydalo soukromé nakladatelství Šebek – Pospíšil. Mladá Boleslav 1990. ISBN 80-852-10-01-0.

NAVRÁTIL, Z.: *Etika a morálka ve skauting*. Vydala Ekumenická lesní škola Praha 2002. 24 s. ISBN

NEJEDLÝ, P., HVĚZDOVÁ, J., HVĚZDA, J., SCHLANGER, J.: *Připravujeme tábor*. Práce, Praha 1992. 119 s. ISBN 80-208-0085-9.

NEJEDLÝ, P., HVĚZDOVÁ, J., HVĚZDA, J., SCHLANGER, J., KRÁČMERA, J., ŽÁK, M.: *Připravujeme vedoucí*. Práce, Praha 1991. 109 s. ISBN 80-208-0106-5.

NEJEDLÝ, P., SCHLANGER, J. HARMACH, J.: *Táborové paragrafy*. Vydal Práce – Praha 1993. 63 s. ISBN 80-208-0267-3.

ZPACOVAL KOLEKTIV: *Socialistická výchova v pionýrských táborech*. SPN Praha 1979. 196 s.

Ostatní zdroje:

Wikipedia [online]. Dostupné z: <http://wikipedia.cz>

Skaut [online]. Dostupné z: <http://verejnost.skaut.cz>

Ymca [online]. Dostupné z: <http://www.ymca.cz>

Ymcats [online]. Dostupné z: <http://www.ymcats.cz>

Sokol [online]. Dostupné z: <http://www.sokol.cz>

S.T.O. Čierny orol a Túlavý blesk [online]. Dostupné z: <http://www.stosady.sk>

Tramp Macek [online]. Dostupné z: <http://trempe-macek.webnode.cz>

Opravdu dobrý tábor [online]. Dostupné z: <http://www.dobrytabor.cz>

Pionýr [online]. Dostupné z: <http://pionyr.cz>

7. SEZNAM ZKRATEK

ČOS – Česká obec sokolská

ČSM – Československý svaz mládeže

LT – Letní tábor

PO SSM – Pionýrská organizace socialistického svazu mládeže

SSM – Socialistický svaz mládeže

ŠD – školní družina

YMCA - Young Men's Christian Association

8. PŘÍLOHY

Seznam příloh s odkazy na stránky se související kapitolou dokumentu	
Název	Strana
Příloha č. 1: podmínky pro podávání a použití některých potravin a přípravu pokrmů	42
Příloha č. 2: náplň kurzu první pomoci pro zdravotníka zotavovacích akcí a škol v přírodě	42
Příloha č. 3: vzor posudku o zdravotní způsobilosti dítěte k účasti na zotavovací akci a škole v přírodě	42
Příloha č. 4: minimální rozsah vybavení lékárničky pro zotavovací akce pro děti a pro školy v přírodě	42
Příloha č. 5: Hlavní kontrolní seznam	58
Příloha č. 6: Závazná přihláška, zdravotní dotazník a bezinfekčnost	67
Příloha č. 7: Diplomy	86

8.1 Příloha č. 1: podmínky pro podávání a použití některých potravin a přípravu pokrmů

- prostorové podmínky
 - vyhláška č. 137/04 Sb. ve znění pozdějších předpisů stanoví hygienické
 - požadavky na provozovny stravovacích služeb
 - na objekty, které poskytují stravovací služby jen po dobu konání zotavovací
 - akce, se nevztahují stavebně technické požadavky vyhlášky č. 137/04Sb ve
 - znění pozdějších předpisů.
 - na stanových táborech se prostory pro stravování skládají vždy z jídelny,
 - kuchyně a skladovacího prostoru
 - pracovní plochy (desky) musí být různé pro práci s potravinami tepelně
 - neopracovanými a pro práci s tepelně opracovanými pokrmy
 - potraviny musí být skladovány za podmínek stanovených výrobcem nebo
 - zvláštním právním předpisem
- zásady osobní a provozní hygieny musí být vždy dodrženy
- odběr a uchování vzorků jídel se nevyžaduje
- provozní podmínky
 - stravu podávat 5x denně
 - nápoje k dispozici po celý den v krytých nádobách s výpustným kohoutem
- na táborech do 50 účastníků se mohou děti podílet na celé přípravě stravy a jejím výdeji při dodržení zásad osobní a provozní hygieny, zdravotní stav dětí musí být posouzen zdravotníkem

- u větších táborů se děti mohou podílet na přípravě stravy jen před jejím tepelným opracováním a při pomocných pracích
- **Zákaz podávání některých potravin:**
 - např. mléko, a mléčné výrobky mimo tržní síť,
 - tepelně nepracovaná smetana, vejce, výrobky z tepelně nepracovaného masa.

8.2 Příloha č. 2: náplň kurzu první pomoci pro zdravotníka zotavovacích akcí a škol v přírodě

- Znalosti o Červeném kříži, ČSČK a ČČK (v rámci samostudia – nevyžaduje se)
- Základy složení a funkce lidského těla (Pohybové ústrojí, Krevní oběh, krev, a další - probírá se v návaznosti na téma první pomoci)
- První pomoc TEORETICKÁ ČÁST
 - Oživování
 - Krvácení
 - Šokové stavy
 - Pneumotorax
 - Termická poranění (popáleniny, omrzliny)
 - Poranění pohybového aparátu (zlomeniny, vykloubení, ...)
 - otravy a poleptání
 - náhlé stavy (cukrovka, alergie, epilepsie, ...)
- První pomoc PRAKTICKÁ ČÁST (prolíná se navzájem s teoretickou částí)
- Péče o nemocného - psychologie a základy komunikace, průběžná kontrola ŽF + příjem a výdej tekutin, ...
- Základy zdravotnické dokumentace - vedení dokumentace při zotavovacích akcích (táborech, ...)
- Práva a povinnosti zdravotníka zotavovacích akcí
- Hygiena a epidemiologie - denní režim
- způsoby společného stravování
- předcházení infekcím
- zvládání infekcí
- Základy záchrany tonoucích - způsoby záchrany, způsoby sebeochrany

- Transport zraněných improvizovanými prostředky

8.3 Příloha č. 3: vzor posudku o zdravotní způsobilosti dítěte k účasti na zotavovací akci a škole v přírodě

Potvrzení lékaře

Jméno a příjmení dítěte..... datum narození.....
 Bydliště.....
 Č.zdrav.poj.....

Část A) Posuzované dítě k účasti na zotavovací akci nebo škole v přírodě: /*

- a) je zdravotně způsobilé
- b) není zdravotně způsobilé
- c) je zdravotně způsobilé za podmínky

Posudek je platný 12 měsíců od data jeho vydání, pokud v souvislosti s nemocí v průběhu této doby nedošlo ke změně zdravotní způsobilosti.

Část B) Potvrzení o tom, že dítě

- a) se podrobilo stanoveným pravidelným očkováním /* ANO – NE
- b) je proti nákaze imunní (typ/druh)
- c) má trvalou kontraindikaci proti očkování (typ/druh)
- d) je alergické na
- e) trvale užívá léky a jejich současné přesné dávkování:
- f) Jiná závažná onemocnění, která dítě prodělalo:
- g) Další sdělení lékaře zdravotníkům zotavovací akce:

datum vydání posudku

*Razítko a podpis lékaře:
(zdravotnického zařízení)*

Poučení: Proti části A) tohoto posudku je možno podat podle ustanovení §77 odstavce 2 zákona č. 20/1966 Sb., opěči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů, návrh na jeho přezkoumání do 15 dnů ode dne, kdy se oprávněné osoby dozvěděly o jeho obsahu. Návrh se podává písemně vedoucímu zdravotnického zařízení (popř. lékaři provozující zdravotnické zařízení vlastním jménem), které posudek vydalo. Pokud vedoucí zdravotnického zařízení (popř. lékaři provozující zdravotnické zařízení vlastním jménem) návrhu nevyhoví, předloží jej jako odvolání odvolacímu orgánu.

*/Nehodící se škrtně.

8.4 Příloha č. 4: minimální rozsah vybavení lékárníčky pro zotavovací akce pro děti a pro školy v přírodě

Minimální rozsah vybavení lékárníčky pro zotavovací akce pro děti a pro školy v přírodě dle vyhlášky 106/2001 Sb. ve znění pozdějších předpisů

- **Léčivé přípravky (pouze ty, jejich výdej není vázán na lékařský předpis)**
 - tablety nebo čípky proti bolestem hlavy, zubu (analgetika)
 - tablety nebo čípky ke snížení zvýšené teploty (antipyretika)
 - tablety proti nevolnosti při jízdě dopravním prostředkem (antiemetika)
 - živočišné uhlí
 - nosní kapky na uvolnění nosních dýchacích průchodů (otorinolaryngologika)
 - kapky, roztok (sirup) nebo tablety proti kašli (antitusika, expektorancia)
 - kloktadlo pro dezinfekci dutiny ústní a při bolestech hltanu (stomatologika)
 - mast nebo sprej urychlující hojení např. popálenin (dexpanthenolovy sprej)
 - oční kapky nebo oční mast s dezinfekčním účinkem
 - oční voda na výplach očí (oftalmologika)
 - mast nebo gel při poštípání hmyzem (lokální antihistaminika)
 - tablety při systémové alergické reakci (celková antihistaminika)
 - přípravek k dezinfekci kůže a povrchových ran
 - dezinfekční prostředek na okolí rány
 - inertní mast nebo vazelína
- **Obvazový a jiný zdravotnický materiál**
 - gáza hydrofilní skládaná komresy sterilní, různé rozměry

- náplast na cívce, různé rozměry
- rychloobvaz na rány, různé rozměry
- obinadlo elastické, různé rozměry
- obvaz sterilní, různé rozměry
- obinadlo škrticí pryžové
- šátek trojcípý
- vata obvazová a buničitá
- teploměr lékařský
- rouška resuscitační
- pinzeta anatomická
- pinzeta chirurgická rovná
- lopatky lékařské dřevěné
- lékařské rukavice pryžové
- rouška PVC 45 x 55 cm
- dlahy pro fixaci, různé rozměry
- **Různé**
 - nůžky
 - zavírací špendlíky, různé velikosti
 - záznamník s tužkou
 - svítilna/baterka, včetně zdroje

8.5 Příloha č. 5: Hlavní kontrolní seznam

Hlavní kontrolní seznam				
1.	Název akce:			
2.	Termín:			
3.	Místo:			
Personální zajištění (nejpozději 3 měsíce před konáním akce)				
4.	Hlavní vedoucí:			
5.	Zajištěn smluvně:	ANO – NE		
6.	Hlavní vedoucí: (náhradník)			
7.	Zajištěn smluvně:	ANO – NE		
8.	Počet vedoucích:			
9.	Seznam vedoucích:		Jméno:	Smluvně:
		9a)		ANO – NE
		9b)		ANO – NE
		9c)		ANO – NE
		9d)		ANO – NE
10.	Seznam vedoucích: (náhradníci)		Jméno:	Smluvně:
		10a)		ANO – NE
		10b)		ANO – NE
		10c)		ANO – NE
		10d)		ANO – NE
11.	Minimální počet vedoucích / náhradníků			
12.	Zdravotník			
13.	Zajištěn smluvně:	ANO – NE		
14.	Zdravotník:			

	(náhradník)	
15.	Zajištěn smluvně:	ANO – NE
Ubytování (nejpozději 2 měsíce před konáním akce)		
16.	Název a adresa objektu, kontaktní osoba	
17.	Zajištěn smluvně:	ANO – NE
18.	Název a adresa náhradního objektu, kontaktní osoba	
19.	Zajištěn smluvně:	ANO – NE
20.	Poznámka k ubytování, popis, odkaz atd.:	

(pozn.: z důvodu značného rozsahu kráceno)

8.6 Příloha č. 6: Závazná přihláška, zdravotní dotazník a bezinfekčnost

Letní tábor – U sedmi trpaslíků

ZÁVAZNÁ PŘIHLÁŠKA

Přihlašuji své dítě na letní tábor konaný 2.7.-10.7. 2011
v Lužických horách.

Jméno.....

Příjmení.....

Datum narození.....

Zdrav.pojišť'ovna.....

Adresa dítěte.....

Kontakt na rodiče

Matka

Otec

**Pokud by počet účastníků klesl,cena tábora
bude navýšena o 100 – 150 Kč.**

Datum.....

Podpis rodičů

.....

ZDRAVOTNÍ DOTAZNÍK DÍTĚTE

na zotavovací akci

Prohlašuji, že dítě: narozen(a):
jméno, příjmení dítěte datum narození

1. **má chronické potíže**- bolesti páteře, bolesti kloubů, sklon ke kolapsům, zažívací potíže, ekzémy, krvácení z nosu, noční pomočování *), jiné:
2. **v nedávné době mělo vážnější úraz**:
3. **je po operaci, ze dne**:
4. **mělo dítě v letošním roce klíště?** ANO – NE *) Pokud ano, kdy naposledy:
5. **je očkováno proti**: klíšťové encefalitidě: (kdy dokončeno)
tetanu: (kdy dokončeno)
jiné: (kdy dokončeno)
6. **je alergické na** (pokud není uvedeno v lékařském posudku):
 - a) **léky**:
 - b) **jiná**: pyl, potraviny, sluneční záření, hmyzí bodnutí, zvířecí srst *):
7. **je plavec – neplavec** *)
.....
8. **jiná sdělení pro zdravotníka**:
.....
.....
.....
.....
- 9) **telefonický kontakt na rodiče**:.....

UPOZORNĚNÍ:

Výše uvedené údaje slouží výhradně ke zdravotní informovanosti o dítěti na LDT, považují se za osobní data, se kterými budeme dle zákona nakládat. Údaje se archivují a poté, pokud si je rodiče nevyžádají zpět, jsou určena ke skartaci. Podpisem stvrzuji, že jsou údaje pravdivé:

Datum:

.....
podpis zákonného zástupce

***) vyhovující zakroužkujte**

Agentura PAC – www.packa.eu – info@packa.eu – 724/754 911 – 774/130 481

BEZINFEKČNOST
Písemné prohlášení zákonného zástupce dítěte
(podle § 9 Zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví)

Prohlašuji, že dítě: narozen(a):
jméno, příjmení dítě datum narození

bytem:
adresa trvalého bydliště

a) je zdravotně způsobilé k účasti na pobytové akci (škola v přírodě):

..... konané od: do:
název akce

dle dříve předloženého potvrzení od lékaře o zdravotní způsobilosti. Dále prohlašuji, že nedošlo ke změnám v lékařem potvrzených údajích o zdravotní způsobilosti dítěte k účasti na akci.

b) nejeví známky akutního onemocnění (např. horečky, průjem, častá nevolnost)

c) nepřišlo do styku s osobou nemocnou infekčním onemocněním nebo s osobou podezřelou z nákazy, a to během 14 dnů před odjezdem na pobytovou akci

DŮLEŽITÉ!

**Toto prohlášení nesmí být vydané dříve než 1 den před odjezdem na pobytovou akci!
Jsem si vědom(a) právních důsledků, kdyby toto prohlášení bylo nepravdivé!**

Toto prohlášení vydal(a):
jméno, příjmení vztah k dítěti (matka, otec, zák. zástupce)

V, dne

Pozn.: Pokud chcete upozornit na nějaké zvláštnosti dítěte, užívání léků atd. pokračujte na druhé straně tohoto prohlášení.

.....
Podpis

8.7 Příloha č. 7: Diplomy

**Pohádkový les
uděluje diplom
za odvahu**

Diplom

pro

za místo

ve střelbě z luku

**Diplom
za
místo
pro**

za masku

